

1 Ko praksē nozīmē jēdzieni “uzturīdzekļi” un “uzturēšanas saistības”? Kurām personām ir jāmaksā uzturīdzekļi citai personai?

Ar “uzturīdzekļiem” saprot visu, kas vajadzīgs, lai personai būtu nodrošināts uzturs, mājoklis un apģērbs. Uzturīdzekļi ietver arī personas izglītošanu un apmācību, ja šī persona ir nepilngadīgs bērns.

Saskaņā ar tiesību aktiem pienākums maksāt uzturīdzekļus ir šādām personām (norādītajā secībā):

laulātais vai bijušais laulātais;

pēcnācēji;

augšupējie radnieki;

brāļi un māsas;

tēvabrāļi, mātesbrāļi, tēvamāsa un mātesmāsa nepilngadīgas personas uzturēšanas laikā;

patēvs un pamāte nepilngadīgiem pabērniem, kuri ir vai laulātā nāves brīdī bija viņa/viņas aprūpē.

Papildus iepriekšminētajiem gadījumiem, kad uzturīdzekļu maksāšanas pienākums ir noteikts ar tiesību aktiem, uzturīdzekļu maksāšanas pienākumi var izrietēt arī no novēlējuma (uzturēšanas novēlējums, kas noteikts testamentā) vai līguma.

2 Līdz kādam vecumam bērns ir tiesīgs saņemt uzturīdzekļus? Vai uzturēšanas saistību ziņā pastāv atšķirīgi noteikumi attiecībā uz nepilngadīgām un pilngadīgām personām?

Bērns var saņemt uzturīdzekļus līdz pilngadības sasniegšanai, t. i., līdz 18 gadu vecumam. Bērns vecumā no 16 līdz 18 gadiem var atzīt par pilngadīgiem, ja viņi stājas laulībā.

Uz bērna un pieaugušā uzturīdzekļiem attiecas atšķirīgas materiālo tiesību normas — pieaugušā uzturīdzekļi ietver tikai izdevumus par uzturu, mājokli un apģērbu, savukārt bērna uzturīdzekļi papildus šiem izdevumiem ietver arī izdevumus par apmācību un izglītību.

Ja bērns pēc tam, kad ir sasniedzis pilngadību vai atzīts par pilngadīgu, nolemj turpināt izglītību vai apmācību, viņš var pret saviem vecākiem ierosināt tiesvedību par uzturīdzekļu maksāšanu. Šādā gadījumā papildus līdzekļiem, kas paredzēti, lai nodrošinātu bērna uzturu, mājokli un apģērbu, uzturīdzekļi ietver izdevumus par viņa izglītību un apmācību. Šo maksājumu ilgumu nosaka pēc vienošanās vai ar lēmumu. Šādā lēmumā paredz atbilstošo saprātīga apmācības vai izglītības perioda ilgumu.

Iepriekš aprakstītajā izņēmuma situācijā, kad pilngadīgs bērns turpina mācības, pieaugušā uzturīdzekļi ietver izdevumus par apmācību un izglītību. Tiesību aktos jo īpaši tiek pieņemts, ka tad, ja tiek lūgti uzturīdzekļi pilngadīgu bērnam, ir jāsaņem bērna nepilngadības laikā noteiktie uzturīdzekļi, līdz bērns ir sasniedzis 25 gadu vecumu. Šādā gadījumā pierādīšanas pienākums ir vecākam, kuram ir jāpierāda, ka bērna nepilngadības laikā noteiktie uzturīdzekļi vairs nav nepieciešami vai ir pārmērīgi lieli, jo bērns ir sasniedzis pilngadību.

Dažos gadījumos atšķiras arī civilprocesa noteikumi, kas piemērojami attiecībā uz bērna un pieaugušā uzturīdzekļu noteikšanu un piedziņu. Atšķirības piemērojamajos procesuālajos noteikumos ir minētas atbildēs uz jautājumiem “*Vai man būtu jāiesniedz pieteikums kompetentā iestādē vai tiesā, lai saņemtu uzturīdzekļus? Kādi ir galvenie šīs procedūras elementi?*” un “*Ja attiecīgā persona (parādnieks) nevēlas uzturīdzekļus maksāt labprātīgi, kādus piespiedu pasākumus var piemērot?*”

3 Vai man būtu jāiesniedz pieteikums kompetentā iestādē vai tiesā, lai saņemtu uzturīdzekļus? Kādi ir galvenie šīs procedūras elementi?

Uz šo jautājumu var atbildēt atšķirīgi atkarībā no tālāk aprakstītajām situācijām.

Bērna uzturīdzekļu un laulātajam maksājamo uzturīdzekļu noteikšana sākotnējās vienošanās gadījumā

Persona, kurai ir pienākums maksāt uzturīdzekļus, un persona, kura ir tiesīga tos saņemt, var vienoties par to apjomu. Bērna uzturīdzekļu vai laulātajam maksājamo uzturīdzekļu gadījumā puses var pieprasīt, lai vienošanos apstiprina tiesa vai civilstāvokļa aktu reģistra ierēdnis (*Conservador do Registo Civil*) — atkarībā no tā, vai ir piemērojami tālāk izklāstītie apstākļi.

Ja laulības šķiršana tiek apstrīdēta, tomēr var panākt vienošanos par nepilngadīgu bērnu uzturīdzekļiem. Šādā gadījumā vienošanos par nepilngadīgu bērnu uzturīdzekļiem ir jālūdz apstiprināt tiesai procesā par aizgādības īstenošanu. Nākamajā apakšiedaļā ir izklāstīti šādas tiesvedības pamatelementi.

Ja laulības šķiršana notiek uz abpusējas vienošanās pamata, civilstāvokļa aktu reģistra ierēdnim ir jāapstiprina vienošanās par uzturīdzekļiem laulātajiem un/vai par uzturīdzekļiem nepilngadīgiem bērniem. Dzimtsarakstu nodaļas ierēdnim ir ekskluzīva jurisdikcija attiecībā uz šādu procedūru, ko var ierosināt jebkurā dzimtsarakstu nodaļā. Attiecībā uz vienošanos par bērna uzturīdzekļiem iepriekšējs atzinums ir jāsniedz tās tiesas prokuroram, kura jurisdikcijā atrodas dzimtsarakstu nodaļa, kurā ierosināta procedūra. Ja prokurors vienošanos apstiprina, tiek oficiāli paziņots par laulības šķiršanu. Ja vienošanos neapstiprina, lieta par laulības šķiršanu uz abpusējas vienošanās pamata tiek nodota tiesai, kurā tiks izskatīts laulības šķiršanas process uz abpusējas vienošanās pamata. Šādā gadījumā tiesai ir pienākums novērtēt un apstiprināt vienošanos par bērna uzturīdzekļiem vai uzturīdzekļiem laulātajiem.

Tādi paši noteikumi ir piemērojami laulāto atšķiršanas gadījumā un gadījumā, kad laulība tiek anulēta vai atzīta par spēkā neesošu.

Arī tad, ja lieta neskar laulības šķiršanu vai laulāto atšķiršanu, bet pastāv vienošanās, vecākiem vienošanās par aizgādību vai jebkuras tās izmaiņas ir jāiesniedz apstiprināšanai dzimtsarakstu nodaļā līdzīgi, kā aprakstīts iepriekš.

Uzturīdzekļu noteikšana, ja nav sākotnējās vienošanās**Uzturīdzekļi, ko vecāki maksā nepilngadīgiem bērniem**

Ja par laulības šķiršanu pastāv strīds, bērna uzturīdzekļus tiek lūgts noteikt aizbildnības tiesvedībā, kurā nosaka aizgādības īstenošanas kārtību. Vecāki vēlāk var prasīt, lai tiek apstiprināta vienošanās par vecāku aizgādību. Ja šādas vienošanās nav vai tā netiek apstiprināta, prokurors pieprasa, lai tiktu noteikta aizgādības īstenošanas kārtība. Tiesvedība notiek tiesā. Vecāki tiek uzaicināti uz sēdi, uz kuru var izsaukt arī nepilngadīgo un citus radniekus. Ja sēdē vienošanos panākt neizdodas, tiesnesis nosaka aizgādības īstenošanas pagaidu kārtību un nosūta lietas dalībniekus veikt mediāciju vai piedalīties specializētā tehniskajā sēdē. Ja vienošanos panākt neizdodas arī tad, vecākus uzaicina iesniegt procesuālus dokumentus un pierādījumus. Pēc tam tiek sniegta informācija, notiek tiesas sēde un tiek pasludināts spriedums.

Tādi paši noteikumi ir piemērojami laulāto atšķiršanas gadījumā un gadījumā, kad laulība tiek anulēta vai atzīta par spēkā neesošu.

Uzturīdzekļi, ko maksā vecāki vai citas personas, kurām ir pienākums maksāt bērna uzturīdzekļus

Bērna uzturlīdzekļus var noteikt arī aizbildnības tiesvedībā par bērna uzturlīdzekļiem, ja, piemēram, ir jāierosina tiesvedība pret personām, kurām ir īpaši noteikts pienākums maksāt šādus uzturlīdzekļus. Šī procedūra ir paredzēta arī iepriekš noteiktu uzturlīdzekļu grozīšanai. Procedūra notiek tiesā. Tā tiek uzsākta, iesniedzot pieteikumu, kam pievienoti šādi dokumenti: apliecinājumi par radniecības vai svainības pakāpi starp bērnu un atbildētāju, attiecīgā gadījumā tā sprieduma kopija, ar kuru iepriekš tika noteikti uzturlīdzekļi, liecinieku saraksts. Atbildēju uzaicina ierasties tiesā. Tad rīko tiesas sēdi, lai censtos panākt vienošanos starp pusēm. Ja vienošanos panākt neizdodas, seko aizstāvība, informācijas sniegšana, notiek tiesas sēde un tiek pasludināts spriedums.

Uzturlīdzekļi pilngadīgam vai par pilngadīgu atzītam bērnam

Procesu uzturlīdzekļu noteikšanai pilngadīgam vai par pilngadīgu atzītam bērnam var ierosināt jebkurā dzimtsarakstu nodaļā, iesniedzot pieteikumu, kurā norādīts prasības faktiskais un tiesiskais pamats. Pieteikumam ir jāpievieno dokumentāri pierādījumi, un tajā ir jānorāda visi citi pierādījumi. Atbildēju uzaicina ierasties tiesā. Ja atbildētājs neiebilst, prasība tiek atzīta par pamatotu un ar dzimtsarakstu nodaļas ierēdņa lēmumu tiek noteikti uzturlīdzekļi. Ja atbildētājs ieņem, dzimtsarakstu nodaļas ierēdnis cenšas puses samierināt. Ja samierināšana nav iespējama, dzimtsarakstu nodaļas ierēdnis sagatavo lietu un nodod to iztiesāšanai kompetentajā tiesā.

Ja tiesā jau eksistē lieta, kurā tika noteikti bērna uzturlīdzekļi, prasību par uzturlīdzekļu noteikšanu bērnam, kurš tikmēr ir sasniedzis pilngadību vai atzīts par pilngadīgu, pievieno esošajai lietai un izskata attiecīgajā tiesā, nevis dzimtsarakstu nodaļā.

Uzturlīdzekļu noteikšana laulātajiem un bijušajiem laulātajiem

Ja nav sākotnējās vienošanās, procesu uzturlīdzekļu noteikšanai laulātajiem un bijušajiem laulātajiem ierosina tiesā. Procedūras pamatā ir prasība, un procedūra ir identiska tai, kas izklāstīta tālāk attiecībā uz pieaugušo uzturlīdzekļiem.

Pieaugušo uzturlīdzekļi

Izņemot iepriekš minētos gadījumus, procedūru pieaugušo uzturlīdzekļu noteikšanai ierosina tiesā (piemēram, uzturlīdzekļu noteikšanas pieteikumu iesniedz vecāks attiecībā uz bērniem). Procedūras rezultātā tiek pieņemts izpildāms spriedums. Tiesvedība tiek sākta, iesniedzot sākotnējo pieteikumu tiesā.

Prasības iesniedzējam tajā ir jānorāda tiesa, kurā prasība tiek iesniegta, jāidentificē puses, norādot to vārdu, uzvārdu, dzīvesvietas vai juridisko adresi un, ja iespējams, nodarbošanos un darba vietas, jāizklāsta, kāds ir procedūras veids, jāizskaidro fakti un juridiskie iemesli, uz kuru pamata prasība tiek celta, jāformulē prasība un jāpaziņo, kāds uzturlīdzekļu apmērs lietā tiek prasīts. Pieteikuma beigās pievieno liecinieku sarakstu un citus prasītos pierādījumus. Prasībai ir jāpievieno dokumenti, kas apliecina, ka iepriekš ir samaksāta sākotnējā tiesas nodeva, kā arī — ja pusi pārstāv advokāts — ir jāpievieno pilnvara. Var arī pievienot dokumentu, kas apliecina, ka ir piešķirta juridiskā palīdzība.

Ja ir norīkots advokāts, sākotnējo pieteikumu iesniedz elektroniski, izmantojot vietnē <https://citius.tribunaisnet.mj.pt/> pieejamo veidlapu, saskaņā ar tajā izskaidrotajām procedūram un norādījumiem. Ja pusi nepārstāv juridiskais pārstāvis, tā var iesniegt prasību tiesas kancelejā kādā no šādiem veidiem: personīgi, nosūtot ierakstītā vēstulē vai pa faksu.

Atbildēju uzaicina ierasties tiesā. Ja tiesvedībā netiek panākta vienošanās, tai seko obligātie aizstāvības posmi, galīgais rīkojums par procesa sākšanu, informācijas sniegšana, tiesas sēde un sprieduma pasludināšana.

4 Vai pieteikumu var iesniegt radnieka (ja var – kādas pakāpes) vai bērna vārdā?

Bērna uzturlīdzekļu gadījumā prasību var iesniegt bērna juridiskais pārstāvis, prokurors, persona, kurai ir piešķirtas aizgādības tiesības, vai tās izglītības vai aprūpes iestādes direktors, kurai ir uzticēta atbildība par nepilngadīgo bērnu. Jebkura persona var informēt prokuroru par vajadzību noteikt bērna uzturlīdzekļus.

Ja uzturlīdzekļi ir jāpiešķir rīcībnespējīgiem pieaugušajiem, prasību var iesniegt viņu juridiskie pārstāvji.

Izņemot šādus rīcībnespējības gadījumus, prasību par uzturlīdzekļu piešķiršanu pieaugušajiem vai par pilngadīgiem atzītiem bērniem iesniedz pašas personas, viņu iecelts juridiskais pārstāvis vai advokāts, kuram viņi ir piešķirūši pilnvaras iesniegt prasību.

Tomēr tiesību aktos attiecībā uz pilngadīgiem bērniem ir paredzēta šāda īpatnība: vecāks, kurš uzņēmis galveno atbildību par tāda pilngadīga vai par pilngadīgu atzīta bērna izdevumu segšanu, kurš pats nespēj par sevi parūpēties, var prasīt, lai otrs vecāks dotu ieguldījumu šāda pilngadīga bērna uzturēšanas un izglītības nodrošināšanā. Šo ieguldījumu var pilnībā vai daļēji dot pieaugušajam vai par pilngadīgiem atzītiem bērniem, ja tiesnesis tā ir noteicis vai ja vecāki tam ir piekrituši.

5 Ja plānoju vērsties tiesā, kā es varu uzzināt, kuras tiesas jurisdikcijā ir mana lieta?

Bērna uzturlīdzekļi

Rajona tiesas ģimenes un bērnu lietu nodaļai (*Tribunal de Comarca, Juízo de Família e Menores*) ir jurisdikcija attiecībā uz lietām, kas saistītas ar aizbildnības tiesvedību par aizgādības īstenošanas kārtības un bērnu uzturlīdzekļu noteikšanu. Ja ģimenes un bērnu lietu nodaļas nav, lietu principā izskata rajona tiesas vietējās instances vai vispārējās jurisdikcijas nodaļa (*Tribunal de Comarca, Juízo Local or Juízo de Competência Genérica*).

Lai saprastu, kurai no iepriekšminētajām tiesām ir teritoriālā jurisdikcija, piemēro tālāk izklāstītos noteikumus. Principā piekritība ir tai tiesai, kuras jurisdikcijā ir teritorija, kurā bērns pastāvīgi dzīvo tiesvedības uzsākšanas dienā.

Ja bērna dzīvesvieta nav zināma, piekritība ir tai tiesai, kuras jurisdikcijā ir aizgādības īstenoātāju dzīvesvieta.

Ja aizgādības īstenoātāji dzīvo dažādās vietās, piekritība ir tai tiesai, kuras jurisdikcijā ir tās personas dzīvesvieta, kurai piešķirtas aizgādības tiesības pār bērnu, vai — kopīgas aizgādības gadījumā — tās personas dzīvesvieta, ar kuru kopā bērns dzīvo.

Ja tiesvedība attiecas uz diviem vai vairākiem bērniem, kuri ir to pašu vecāku bērni un dzīvo dažādos rajonos, piekritība ir tai tiesai, kuras jurisdikcijā ir vieta, kurā dzīvo lielāks skaits šo bērnu. Ja visi citi aspekti ir līdzīgi, jurisdikcija ir tiesai, kurā uzturlīdzekļi tika prasīti pirmajā instancē.

Ja tiesvedības uzsākšanas laikā bērns nedzīvo Portugālē, piekritība ir tai tiesai, kuras jurisdikcijā esošajā teritorijā dzīvo prasītājs vai atbildētājs; ja prasītājs un atbildētājs arī dzīvo ārvalstīs un Portugāles tiesai ir starptautiska jurisdikcija, lietu izskata Lisabonas Rajona tiesas Ģimenes un bērnu lietu nodaļa (*Tribunal da Comarca de Lisboa, Juízo de Família e Menores*), jo minētajai tiesai ir teritoriālā jurisdikcija Lisabonas municipalitātē.

Uzturlīdzekļi pilngadīgiem bērniem

Ikvienai dzimtsarakstu nodaļai ir jurisdikcija attiecībā uz uzturlīdzekļu noteikšanu pilngadīgiem bērniem. Minēto nepiemēro tikai tad, ja bērna uzturlīdzekļi jau ir noteikti pastāvošā tiesvedībā. Tādā gadījumā pieteikumu par uzturlīdzekļu noteikšanu bērnam, kurš tikmēr ir sasniedzis pilngadību vai atzīts par pilngadīgu, pievieno esošajai lietai un izskata tajā pašā tiesā.

Uzturlīdzekļi laulātajiem vai bijušajiem laulātajiem

Prasību par uzturlīdzekļu noteikšanu laulātajiem un bijušajiem laulātajiem iesniedz rajona tiesas ģimenes un bērnu lietu nodaļā, kuras kompetencē esošajā teritorijā atrodas atbildētāja dzīvesvieta. Ja ģimenes un bērnu lietu nodaļas nav, lietu principā izskata rajona tiesas vietējās instances vai vispārējās jurisdikcijas nodaļa.

Pieaugušo uzturlīdzekļi

Izņemot iepriekš minētos gadījumus, procedūru pieaugušo uzturlīdzekļu noteikšanai ierosina rajona tiesā: galvenās instances civillietu nodaļā (ja prasības summa pārsniedz 50 000,00 EUR) vai vietējās instances vai vispārējās jurisdikcijas nodaļā, ja tāda ir (ja prasības summa nepārsniedz 50 000,00 EUR).

Teritoriālā piekritība ir tiesai, kuras jurisdikcijā esošajā teritorijā dzīvo atbildētājs.

Uzturlīdzekļu piedziņa

Tālāk norādītajām tiesām ir jurisdikcija attiecībā uz īpašas tiesvedības ierosināšanu par uzturlīdzekļu piedziņu maksājumu kavējuma gadījumā.

Ja lietu, kurā tika noteikti uzturlīdzekļi, izskatīja rajona tiesas ģimenes un bērnu lietu nodaļa, īpašo lietu par uzturlīdzekļu piedziņu izskata tā pati nodaļa attiecīgās lietas ietvaros, pievienojot pieteikumu par piedziņu.

Ja lietu, kurā tika noteikti uzturlīdzekļi, izskatīja rajona tiesas galvenās instances civillietu nodaļa (*Tribunal de Comarca, Juízo Central Cível*), lieta par īpašo uzturlīdzekļu piedziņu ir tās izpildes nodaļas (*Secção de Execução*) kompetencē, kas būtu kompetentā tiesu iestāde, ja lieta, ņemot vērā tās vērtību naudas izteiksmē, nebūtu galvenās instances tiesas kompetencē.

Ja izpildes nodaļas nav, īpašā uzturlīdzekļu piedziņas lieta ir piekritīga galvenās instances civillietu nodaļai, kurā tika izskatīta attiecīgā prasība, un tādā gadījumā piedziņa notiek šīs tiesvedības ietvaros.

Ja lietu, kurā tika noteikti uzturlīdzekļi, izskatīja rajona tiesas vietējā civillietu nodaļa vai vispārējās jurisdikcijas nodaļa, piedziņa notiek minētās procedūras ietvaros, ja galvenajā instancē nav izpildes nodaļas. Ja pastāv izpildes nodaļa (kuras teritoriālajā jurisdikcijā ir teritorija, kurā atrodas vietējās instances vai vispārējās jurisdikcijas civillietu nodaļa, kas lēma par prasības izpildi), tai ir piekritīga īpašā uzturlīdzekļu piedziņas lieta.

Attiecībā uz tiesas spriedumu izpildi pat tad, ja izpilde netiek izskatīta tiesā, kurā taisīts izpildāmais spriedums, pieteikumu par uzturlīdzekļu piedziņu iesniedz tās tiesvedības ietvaros, kurā celta prasība un taisīts attiecīgais spriedums. Šādā gadījumā, ja jurisdikcija ir izpildes nodaļai, notesājošā tiesa steidzami nosūta izpildes nodaļai sprieduma kopiju, izpildes pieteikumu un pavaddokumentus.

Tas pats attiecas uz gadījumiem, kad nav izpildes nodaļas un kad vietējai civillietu nodaļai vai vispārējās jurisdikcijas nodaļai ir jurisdikcija attiecībā uz uzturlīdzekļu piedziņas tiesvedību.

Ja lieta, kurā noteikti uzturlīdzekļi, netika izskatīta tiesā, bet gan dzimtsarakstu nodaļā, teritoriālo jurisdikciju attiecībā uz īpašo uzturlīdzekļu piedziņu nosaka atbilstoši šādiem principiem:

piedziņas prasībai ir jābūt iesniegtai tās teritorijas tiesā, kurā atrodas parādnieka dzīvesvieta, tomēr uzturlīdzekļu saņēmējs var izvēlēties tiesu, kurā ir jāpanāk uzturlīdzekļu maksāšanas pienākuma izpilde, ja viņa(-as) dzīvesvieta ir Lisabonas vai Porto aglomerācijā un atbildētāja dzīvesvieta ir tajā pašā aglomerācijā;

ja uzturlīdzekļu piedziņas prasība ir jāiesniedz teritorijā, kurā atrodas uzturlīdzekļu parādnieka dzīvesvieta, un ja parādnieks nedzīvo Portugālē, bet viņam(-ai) ir aktīvi šajā valstī, jurisdikcija ir tiesai atbilstoši šādu aktīvu atrašanās vietai.

Attiecībā uz materiālo jurisdikciju saistībā ar uzturlīdzekļu piedziņu, pamatojoties uz dzimtsarakstu nodaļas ierēdņa lēmumu, piemēro tālāk izklāstītos noteikumus.

Rajona tiesas ģimenes un bērnu lietu nodaļai ir jurisdikcija sagatavot un izspriest uzturlīdzekļu piedziņas lietas starp laulātajiem un bijušajiem laulātajiem, lietas par uzturlīdzekļu piedziņu bērniem, kā arī pieaugušajiem un par pilngadīgiem atzītiem bērniem. Tomēr, tā kā šādā gadījumā attiecīgo prasību izskatīja dzimtsarakstu nodaļa, nevis tiesas ģimenes un bērnu lietu nodaļa, tiesas var nolemt, ka jurisdikcija ir rajona tiesas izpildes nodaļai.

Ja izpildes nodaļas nav, īpašās tiesvedības par uzturlīdzekļu piedziņu jurisdikcija ir vietējai civillietu nodaļai vai vispārējās jurisdikcijas nodaļai.

Piezīme.

Iepriekš izklāstītie noteikumi par jurisdikciju valstu tiesās var tikt interpretēti atšķirīgi.

6 Vai man kā pieteikuma iesniedzējam jāizmanto starpnieka (piem., advokāta, centrālās vai vietējās iestādes u. c.) pakalpojumi, lai uzsāktu tiesvedību? Ja nē – kāda ir kārtība?

Bērnu uzturlīdzekļu piedziņas tiesvedībā parasti nav nepieciešams norīkot advokātu, izņemot apelācijas sūdzības posmu. Pieauguši vai par pilngadīgiem atzīti prasītāji (piem., bērna aizbildnis) var paši ierasties tiesā, ja lietu iztiesā pirmās instances tiesā. Tomēr bērnam ir jānorīko advokāts, ja bērna un viņa(-as) vecāku, juridiskā pārstāvja un faktiskā aizgādņa intereses nonāk pretrunā, kā arī tad, ja to tiesai ir lūdzis pietiekamu briedumu sasniedzis bērns.

Uz citām uzturlīdzekļu prasībām attiecas tālāk izklāstītie vispārējie principi.

Advokāts ir jānorīko šādos gadījumos: lietās, kuras ir tiesu jurisdikcijā un kurās piemēro summas ierobežojumu, kā arī kurās var iesniegt apelācijas sūdzību parastajā kārtībā; lietās, kur vienmēr var iesniegt apelācijas sūdzību neatkarīgi no summas, un lietās, ko ierosina augstākās tiesās.

Pašlaik, 2019. gadā, apelācija parastajā kārtībā ir iespējama tikai tad, ja prasības summa pārsniedz tās tiesas ierobežojumu, pret kuras lēmumu apelācijas sūdzība ir iesniegta, un apstrīdētais lēmums ir nelabvēlīgs apelācijas sūdzības iesniedzējam par summu, kas pārsniedz arī pusi no attiecīgās tiesas ierobežojuma. Ja ir šaubas par zaudējumu summu, ņem vērā tikai prasības summu. Šim tiesiskajam principam ir dažādi izņēmumi, kas noteikti kopā ar pašu principu un citās īpašās tiesību normās. Laikā, kad tika pārskatīta šī fakto lapa, proti, 2019. gadā, civillietās tiesu ierobežojums bija šāds: apelācijas tiesā (*Tribunal da Relação*) — 30 000,00 EUR, pirmās instances tiesā (*Tribunal de Primeira Instância*) — 5000,00 EUR.

Lai gan ir jānorīko advokāts, advokātu mācekļi, juriskonsulti un pašas puses var iesniegt pieteikumus, kas neskar juridiskus jautājumus.

7 Vai man, lai uzsāktu tiesvedību, būs jāmaksā nodevas? Ja jā, tad kāds būs to apmērs? Vai varu saņemt juridisko palīdzību procesuālo izdevumu segšanai, ja man nav pietiekamu finanšu līdzekļu?

Atbilde uz šo jautājumu atšķiras atkarībā no tā, vai lietu uzturlīdzekļu noteikšanai izskata tiesā vai dzimtsarakstu nodaļā un vai puses izmanto juridisko palīdzību. Tiesās ir jāapmaksā tiesāšanās izdevumi. Dzimtsarakstu nodaļā ir jāmaksā nodevas.

Izmaksas lietās, kas ir tiesu jurisdikcijā

Atbrīvojumi

Nepilngadīgie ir atbrīvoti no izmaksu segšanas, ja viņus pārstāv prokurors vai tiesas norīkots advokāts, lietās, kuras izskata tiesā, un ir atbrīvoti arī no nodevu maksāšanas lietās, kuru izskatīšana notiek dzimtsarakstu nodaļā.

Nepilngadīgie vai viņu juridiskie pārstāvji ir atbrīvoti arī no izmaksu segšanas apelācijas sūdzību lietās par lēmumiem, kas saistīti ar uzturlīdzekļu pieprasīšanu, mainīšanu vai to maksāšanas izbeigšanu un ir pieņemti nepilngadīgo tiesās. Tiesvedība nepilngadīgo tiesās, kurā var noteikt uzturlīdzekļus, parasti ir tiesvedība par bērnu uzturlīdzekļiem un tiesvedība par aizgādības īstenošanas kārtības noteikšanu. Tās ir īpašas bezstrīdus lietas.

Puses tiesvedībā, kas notiek nepilngadīgo tiesās, ir atbrīvotas no pienākuma iepriekš samaksāt tiesas nodevas, tostarp tiesvedībā, kurā nosaka uzturlīdzekļus. Šādās lietās tiesas nodevas tūlītējās samaksas vietā pusei tiek prasīts tiesas nodevu samaksāt 10 dienu laikā pēc dienas, kad spriedums ir pasludināts pamattiesvedībā. Tas attiecas pat uz gadījumiem, kad spriedums nav kļuvis galīgs.

Izņemot iepriekš minētās lietas, principā ir jāsedz izmaksas. Vienīgais izņēmums ir gadījums, kad puse izmanto juridisko palīdzību un/vai ja attiecībā uz attiecīgo tiesvedību ir piemērojama tālāk minētās 2009. gada 18. decembra Padomes Regulas (EK) Nr. 4/2009 V nodaļa.

Izmaksas

Izņemot iepriekš minētos izņēmuma gadījumus, lai varētu iesniegt prasību par uzturlīdzekļu noteikšanu, ir jāsamaksā sākotnējā tiesas nodeva. Sākotnējā tiesas nodeva atbilst galīgo izmaksu avansa maksājumam.

Izmaksas ietver tiesas nodevu, maksas un pusei radušās izmaksas.

Tiesas nodevas

Lai noteiktu maksājamo tiesas nodevu summu, būtiski ir zināt, kāda ir prasības summa, jo tiesas nodevu aprēķina, pamatojoties uz minēto summu un saskaņā ar vienu no tabulām, kas pievienotas Noteikumiem par procedūras izmaksām.

Iepriekšminēto tabulu piemērošanas nolūkā:

galīgās uzturlīdzekļu prasības summa ir vienāda ar pieckārtēju gadskārtējo pabalstu, kas tiek prasīts pieteikumā, t. i., šādas prasības summa atbilst prasītā mēneša maksājuma summai, kas reizināta ar 60;

pagaidu uzturlīdzekļu nodrošināšanas prasības summa atbilst prasītajam mēneša maksājumam, kas reizināts ar 12;

laulības šķiršanas prasībās un prasībās par aizgādības īstenošanas kārtības noteikšanu, kas papildus uzturlīdzekļiem ir saistītas ar citām nemateriālām interesēm, summa ir vismaz vienāda ar apelācijas tiesas ierobežojumu, kam pieskaitīts viens eiro cents (2019. gadā: 30 000,01 EUR).

Noteikumu par procesa izmaksām *I-A tabula* ir piemērojama šādos gadījumos: lietas par galīgiem uzturlīdzekļiem pieaugušajiem vai pieaugušiem vai par pilngadīgiem atzītiem bērniem, kurās izmanto vienoto formu, ģeasas procedūras (laulības šķiršana vai nepilngadīgo tiesa), kurās nosaka uzturlīdzekļus, ja piemērojams, laulātajiem, nepilngadīgiem bērniem vai pieaugušiem vai par pilngadīgiem atzītiem bērniem. Maksājamo tiesas nodevu izsaka NV (norēķinu vienībās).

2019. gadā (proti, laikā, kad tika sagatavota šī faktu lapa) 1 NV vērtība bija 102,00 EUR. Šo vērtību parasti atjaunina katru gadu, tāpēc ir jāiepazīstas ar atjauninātajiem valsts tiesību aktiem. Saskaņā ar Noteikumu par procesa izmaksām I-A tabulu maksājamās tiesas nodevas summa atkarībā no prasības summas 2019. gadā ir šāda:

līdz 2000,00 EUR — 1 NV;

no 2000,01 EUR līdz 8000,00 EUR — 2 NV;

no 8000,01 EUR līdz 16 000,00 EUR — 3 NV;

no 16 000,00 EUR līdz 24 000,01 EUR — 4 NV;

no 24 000,01 EUR līdz 30 000,00 EUR — 5 NV;

no 30 000,01 EUR līdz 40 000,00 EUR — 6 NV;

no 40 000,01 EUR līdz 60 000,00 EUR — 7 NV;

no 60 000,01 EUR līdz 80 000,00 EUR — 8 NV;

no 80 000,01 EUR līdz EUR 100 000,00 EUR — 9 NV;

no 100 000,01 EUR līdz 150 000,00 EUR — 10 NV;

no 150 000,01 EUR līdz 200 000,00 EUR — 12 NV;

no 200 000,01 EUR līdz 250 000,00 EUR — 14 NV;

no 250 000,01 EUR līdz 275 000,00 EUR — 16 NV.

Ja prasības summa pārsniedz 275 000,00 EUR, tiesas nodevas summa par katrēm 25 000,00 EUR vai to daļu palielinās par 3 NV.

Nodrošināšanas tiesvedībā par pagaidu uzturlīdzekļu noteikšanu, pirmspiedziņas tiesvedībā par uzturlīdzekļu piedziņu nepilngadīgajiem un ģeasajā tiesvedībā par uzturlīdzekļu piedziņu piemēro Noteikumiem par procedūras izmaksām pievienoto II-A tabulu. Kā piemēru var izmantot tālāk norādītās vērtības (2019. g.).

Tiesas nodevas summa, kas maksājama nodrošināšanas tiesvedībā par pagaidu uzturlīdzekļu noteikšanu, atkarībā no prasības summas ir šāda:

līdz 300 000,00 EUR — 3 NV;

300 000,01 EUR vai vairāk — 8 NV;

ja nodrošināšanas pasākumi ir ģeasā sarežģīti — 9–20 NV;

tiesas nodevas summa, kas maksājama pirmspiedziņas tiesvedībā par bērna uzturlīdzekļu piedziņu, ir robežās no 0,5 līdz 5 NV;

tiesas nodevas summa, kas maksājama par ģeasās tiesvedības par uzturlīdzekļu piedziņu ierosināšanu, ir šāda:

(ja piedziņas pasākumus īsteno tiesu izpildītājs)

līdz 30 000,00 EUR — 2 NV;

30 000,01 EUR vai vairāk — 4 NV;

(ja piedziņas pasākumus īsteno piedziņas advokāts)

līdz 30 000,00 EUR — 0,25 NV;

30 000,01 EUR vai vairāk — 0,5 NV;

Iepriekš minētajos gadījumos, kad tiesas nodeva ir mainīga, puse sākotnēji samaksā minimālo summu, bet atlikušo summu maksā tikai beigās, ja nepieciešams.

Izskatot prasību par uzturlīdzekļu noteikšanu, tiesai galīgajā spriedumā ir jānosaka izmaksu segšanas kārtība. Ja prasība tiek apmierināta daļēji, izmaksas sedz abas puses proporcionāli to attiecīgajiem zaudējumiem. Ja viena no pusēm pilnībā zaudē, tai liek segt visas izmaksas. Ja starp pusēm tiek panākta vienošanās, ko apstiprina tiesa, izmaksas parasti sedz abas puses vienādās daļās.

Ģeasās uzturlīdzekļu piedziņas gadījumā izmaksas sedz no ieņēmumiem, ko gūst no konfiscētā ģeasuma.

Maksas

Attiecībā uz maksām piemēro tālāk izklāstītos noteikumus.

Saistībā ar izdevumiem un maksām, kas attiecas uz izmeklēšanu (maksājumi ekspertiem, par ziņojumiem utt.), piemēro noteikumu, ka katra puse sedz tai radušos izdevumus un maksas.

Ja izrādās, ka izmeklēšana ir acīmredzami lieka vai tiek novilcināta, puse, kas to pieprasījusi, sedz attiecīgo maksu neatkarīgi no termiņa vai nolēmuma par izmaksu segšanu.

Ja visas puses ir ieinteresētas izmeklēšanā vai izdevumu segšanā, tām gūstot vienādas priekšrocības, vai ja nav iespējams noteikt, kura ir ieinteresētā puse, maksas sedz abas puses vienādās daļās.

Pušu izmaksas

Noteikums attiecībā uz pušu izmaksām ir šāds — zaudētāja puse sedz tiesvedības uzvarētājas puses izmaksas saskaņā ar diferencētu skalu proporcionāli saviem zaudējumiem.

Pušu izmaksas ietver avansā samaksātās tiesas nodevas, pusei faktiski radušās izmaksas, tiesu izpildītājam samaksātās nodevas un viņa izdevumus, juridiskajam pārstāvim samaksātās nodevas un viņa izdevumus.

Izmaksu pārskats

Izņemot iepriekš norādītos gadījumus, kuros puses ir atbrīvotas no iepriekšējās tiesas nodevu samaksas, tiesas sekretārs principā sagatavo izmaksu pārskatu tikai pēc tam, kad pasludinātais spriedums ir kļuvis galīgs un nepārsūdzams, un saskaņā ar attiecīgo spriedumu. Puses tiek informētas par pārskatu. Ja netiek iesniegtas apelācijas sūdzības vai pretenzijas par pārskatu vai ja tās ir atrisinātas, zaudētājai pusei ir jāsedz izmaksas un/vai jāatlīdzina uzvarētājai pusei tās avansā samaksātā summa.

Pusēm radušās izmaksas zaudētāja puse sedz tieši pusei, kurai tās pienākas. Ja zaudētāja puse izmanto juridisko palīdzību, attiecīgās summas pusei, kurai tās pienākas, samaksā valsts (2019. gadā, kad tika pārskatīta šī faktu lapa, šādus maksājumus veica Finanšu pārvaldības un tiesu iestāžu infrastruktūras iestāde (*Instituto de Gestão Financeira e das Infra Estruturas da Justiça IP*)).

Juridiskā palīdzība lietās, kas ir tiesu jurisdikcijā

Ja prasītājam nav līdzekļu, lai samaksātu par lietas izskatīšanu, viņš(-a) var saņemt juridisko palīdzību. Saskaņā ar valsts tiesību aktiem juridisko palīdzību var piešķirt tikai fiziskām personām vai bezpeļņas juridiskām personām.

Juridisko palīdzību privātpersonām var piešķirt dažādos veidos — sniedzot juridiskas konsultāciju, atbrīvojot no tiesas nodevu un maksu maksāšanas, ļaujot maksāt tiesas nodevas un maksas pa daļām, norīkojot juridisko pārstāvi un apmaksājot viņa nodevas, norīkojot likumīgo pārstāvi un ļaujot apmaksāt viņa nodevas pa daļām, ieceļot izpildītāju, nozīmējot tiesu izpildītāju.

Portugāles juridiskās palīdzības sistēma visos tajā paredzētajos aspektos ir piemērojama visām tiesām un visu veidu tiesvedībai.

Pieteikumi juridiskās palīdzības saņemšanai ir jāiesniedz, izmantojot veidlapu. Tā ir jāiesniedz personīgi vai jānosūta pa pastu jebkuram Valsts sociālā nodrošinājuma iestādes (*Instituto da Segurança Social IP*) klientu apkalpošanas centram. Veidlapas un norādījumus par to aizpildīšanu nodrošina minētā iestāde. Parasti atbildes sniegšanas termiņš ir 30 dienas.

Ierosinot tiesvedību, prasītājam sākotnējam pieteikumam ir jāpievieno dokumentāri pierādījumi par tiesas nodevas iepriekšēju samaksu vai par to, ka ir piešķirta juridiskā palīdzība, kas paredz atbrīvojumu no minētās nodevas iepriekšējas samaksas. Ja piešķirtā juridiskā palīdzība paredz iespēju samaksāt tiesas nodevas pa daļām, ir jāpievieno pierādījumi par šādu iespēju, vienlaikus samaksājot nesamaksāto summu.

Nodevas lietās, kas ir dzimtsarakstu nodaļas kompetencē

Nepilngadīgie ir atbrīvoti no nodevu maksāšanas, ja viņus pārstāv prokurors vai tiesas norīkots advokāts lietās, kuru izskatīšana notiek dzimtsarakstu nodaļā. Nodevas, kas jāmaksā lietās, kuras ir dzimtsarakstu nodaļu kompetencē, ir izklāstītas Noteikumos par dzimtsarakstu nodaļām un notāriem maksājāmām nodevām.

Piemēram, 2019. gadā nodevas (ko var apskatīt vietnē <http://www.irm.mj.pt/sections/irm/legislacao/docs-legislacao/regulamento-emolumentar/>), kas bija jāmaksā dzimtsarakstu nodaļu kompetencē esošās lietās, bija šādas:

tiesvedībā par laulības šķiršanu vai laulāto atšķiršanu uz abpusējas vienošanās pamata (bez mantas šķirtības), tostarp lēmumos, ar ko apstiprina

vienošanās par uzturlīdzekļiem laulātajiem vai par uzturlīdzekļiem nepilngadīgiem bērniem, — 280 EUR;

tiesvedībā par uzturlīdzekļu piešķiršanu pieaugušiem vai par pilngadīgiem atzītiem bērniem — 120 EUR;

tiesvedībā, kurā prasa grozīt vienošanos par uzturlīdzekļiem, — 100 EUR.

Šīs summas ir spēkā 2019. gadā šīs faktu lapas aktualizēšanas laikā un var tikt pārskatītas. Tāpēc katrā atsevišķā gadījumā ir jāiepazīstas ar valsts tiesību aktiem.

Juridiskā palīdzība lietās, kas ir dzimtsarakstu nodaļas kompetencē

Lietās, ko izskata dzimtsarakstu nodaļa, juridiskā palīdzība ir piemērojama tikai divos gadījumos, proti, kā juridiskā pārstāvja iecelšana un viņa nodevu apmaksāšana un kā juridiskā pārstāvja iecelšana un iespēja apmaksāt viņa nodevas pa daļām.

Turklāt individuāli prasītāji, kuri var pierādīt, ka viņu finanšu līdzekļi ir nepietiekami, atsevišķus dokumentus un pakalpojumus dzimtsarakstu nodaļā var saņemt bez maksas.

To, ka finanšu līdzekļi ir nepietiekami, var pierādīt ar kompetentās administratīvās iestādes izdotu dokumentu vai ar izziņu, ko izdevusi valsts sociālās labklājības iestāde atbilstoši personas dzīvesvietai.

Šādos gadījumos bez maksas var saņemt šādus dokumentus un pakalpojumus: dokumentus, kas apliecina civilstāvokļa aktu reģistrāciju vai valstspiederību, kā arī to sagatavošanas un izziņu izsniegšanas pakalpojumus, vajadzīgos dokumentus un procedūras, kas saistītas ar to izsniegšanu, izziņas, kas vajadzīgas jebkādam mērķim.

Tas pats noteikums attiecas uz dzimtsarakstu nodaļas kompetencē esošajām lietām, kurās tiek noteikti uzturlīdzekļi.

8 Kāda veida uzturlīdzekļus tiesa visticamāk piespriedīs? Kā tiek aprēķināts uzturlīdzekļu apmērs? Vai tiesas nolēmumu ir iespējams pārskatīt, ja mainās dzīves dārdzība vai ģimenes apstākļi? Ja jā – kā (piem., piemērojot automatiskas indeksācijas sistēmu)?

Parasti uzturlīdzekļus nosaka kā ikmēneša naudas summas maksājumus, izņemot, ja ir vienošanās vai juridisks noteikums par pretējo vai ja ir iemesli, uz kuru pamata ir noteikti izņēmuma pasākumi. Ja, piemēram, persona, kurai ir pienākums maksāt uzturlīdzekļus, pierāda, ka nevar tos maksāt kā noteiktu naudas summu, bet var maksāt tos tikai kā daļu no sava mājokļa un uzņēmuma, izņēmuma kārtā var izdot šādu rīkojumu.

Uzturlīdzekļu aprēķināšana

Uzturlīdzekļu apmērs tiek noteikts proporcionāli uzturlīdzekļu parādnieka līdzekļiem un uzturlīdzekļu saņēmēja vajadzībām. Nosakot uzturlīdzekļus, tiek pārbaudīts arī tas, vai to saņēmējs var sevi uzturēt pats.

Uzturlīdzekļu saņēmēja vajadzības ir atkarīgas no tā, vai viņš(-a) ir bērns, pilngadīgs bērns, kas turpina izglītību vai apmācību, vai vienkārši pieaugušais. Tās jau tika minētas atbildē uz jautājumu *“Ko praksē nozīmē jēdzieni “uzturlīdzekļi” un “uzturēšanas saistības”? Kurām personām ir jāmaksā uzturlīdzekļi citai personai?”*

Attiecībā uz vērtējamajiem uzturlīdzekļu parādnieka līdzekļiem ir jāpiemin īpašie kritēriji, kas ir jāņem vērā atkarībā no tā, vai uzturlīdzekļi tiek noteikti bērniem vai bijušajiem laulātajiem.

Uzturlīdzekļu noteikšana bērniem

Uzturlīdzekļu nodrošināšana bērnam ir viņa vecāku pamatpienākums. Tas ir noteikts, tieši pamatojoties uz Portugāles Republikas Konstitūcijas 36. panta 5. punktu.

Uzturlīdzekļiem, kas jāmaksā bērniem, ir jābūt proporcionāliem uzturlīdzekļu maksātāja līdzekļiem.

Saskaņā ar Portugāles Augstākās tiesas (*Supremo Tribunal de Justiça*) judikatūras principu, lai aprēķinātu to uzturlīdzekļu summu, kuri ir jāsaņem bērnam, tiesai ir jāņem vērā ne vien parādnieka gūto ienākumu pašreizējā summa, bet arī — vispārēji un visaptveroši — viņa(-as) sociālais statuss, spēja strādāt, pienākums aktīvi meklēt profesionālo nodarbošanos, kas viņam(-ai) ļauj izpildīt šādu pienākumu, un viss viņam(-ai) piederošo aktīvu klāsts.

Uzturlīdzekļu noteikšana bijušajiem laulātajiem

Nosakot to uzturlīdzekļu apmēru, kas jāmaksā bijušajiem laulātajiem, tiesai ir jāņem vērā laulības ilgums, laulāto ieguldījums ģimenes finansēs, laulāto vecums un veselības stāvoklis, viņu profesionālā kvalifikācija un nodarbinātības iespējas, laiks, kas viņiem būs vajadzīgs, lai izaudzinātu kopīgos bērnus, viņu peļņa un ienākumi, stāšanās jaunā laulībā vai faktiskas kopdzīves uzsākšana un kopumā visi apstākļi, kas skar tā laulātā vajadzības, kurš(-a) saņem uzturlīdzekļus, un uzturlīdzekļu maksātāja iespējas.

Saskaņā ar lielāko daļu valsts judikatūras laulātajam, kurš(-a) ir uzturlīdzekļu saņēmējs, nav tiesību pieprasīt, lai viņam tiktu saglabāts tikpat augsts dzīves līmenis, kāds ir bijis laulības laikā.

Laiks, no kura ir jāmaksā uzturlīdzekļi

Ar tiesas lēmumu noteikti uzturlīdzekļi ir maksājami, sākot no prasības iesniegšanas dienas. Uzturlīdzekļi, kas noteikti, pusēm savstarpēji vienojoties, un apstiprināti ar tiesas vai dzimtsarakstu nodaļas ierēdņa lēmumu, ir maksājami, sākot no dienas, kad sākas parādnieka saistību nepildīšana. Parādnieka saistību nepildīšana sākas dienā, kas ir noteikta kā maksājuma veikšanas diena, vai arī dienā, kad maksājums tiek pieprasīts. Neskarot minētos gadījumus, Portugāles tiesībās nav paredzēta uzturlīdzekļu noteikšana ar atpakalējošu spēku.

Iepriekš noteiktu uzturlīdzekļu mainīšana

Ja pēc uzturlīdzekļu noteikšanas mainās apstākļi, uzturlīdzekļus var mainīt vai to maksāšanu izbeigt.

Ja attiecīgajā laikposmā nenotiek īpaša uzturlīdzekļu piedziņa, pieteikumu par uzturlīdzekļu mainīšanu vai to maksāšanas izbeigšanu iesniedz vienlaicīgi ar prasību par izpildi. Ja attiecīgajā laikposmā notiek īpaša uzturlīdzekļu piedziņa, pieteikumu par uzturlīdzekļu mainīšanu vai to maksāšanas izbeigšanu pievieno piedziņas lietai.

Uzturlīdzekļu maksātājs var prasīt, lai uzturlīdzekļi tiktu samazināti vai to maksāšana tiktu izbeigta, ja, piemēram, ir samazinājies viņa(-as) finanšu līdzekļu apjoms, uzlabojies uzturlīdzekļu saņēmēja finansiālais stāvoklis, uzturlīdzekļu saņēmējs ir kļuvis pilngadīgs vai ir spējīgs pats sniegt ieguldījumu savas iztikas nodrošināšanā.

Uzturlīdzekļu saņēmējs var prasīt uzturlīdzekļu palielināšanu, ja, piemēram, pasliktinās viņa(-as) finansiālais stāvoklis, mainās viņa(-as) ģimenes apstākļi, palielinās viņa(-as) vajadzības vai palielinās dzīves dārdzība, un ja uzturlīdzekļu maksātājs šādu palielinājumu var atbalstīt un viņam(-ai) tas būtu jāatbalsta (jo, piem., arī viņa(-as) alga ir palielinājusies).

Automātiska atjaunināšana

Lai kompensētu dzīves dārdzības palielināšanos, lēmumā par uzturlīdzekļu noteikšanu var noteikt, ka piespriedē summa regulāri (parasti reizi gadā) tiek automātiski atjaunināta.

Šādas atjaunināšanas pamatā var būt Valsts statistikas institūta (*Instituto Nacional de Estatística*) katru gadu publicētā inflācijas rādītāja paaugstināšanās vai konkrētas, tiesas norādītas procentu likmes paaugstināšanās. Tomēr tas var arī būt nemainīgs ikgadējs palielinājums par konkrētu summu, kas paredzēta lēmumā.

Tiesnesis pēc saviem ieskatiem atbild par šādas automātiskās atjaunināšanas noteikšanu un atbilstošu līdzekļu izvēli, lai to varētu īstenot. Automātisko atjaunināšanu var arī noteikt ar apstiprinātu vienošanos starp pusēm.

Pagaidu uzturlīdzekļi

Papildus galīgajiem uzturlīdzekļiem var noteikt arī pagaidu uzturlīdzekļus.

Ja galīgie uzturlīdzekļi vēl nav noteikti, tiesa pēc uzturlīdzekļu saņēmēja lūguma vai *ex officio*, ja uzturlīdzekļu saņēmējs ir nepilngadīgs, var piešķirt pagaidu uzturlīdzekļus, nosakot tos pēc tiesas ieskatiem. Pagaidu uzturlīdzekļi nekad netiek atmaksāti. Tie jāmaksā, kamēr notiek pamattiesvedība par galīgo uzturlīdzekļu summas noteikšanu. Galīgie uzturlīdzekļi jāmaksā, tiklīdz tie tiek noteikti.

Ja tiesā tiek skatīts strīds par laulības šķiršanu, tiesnesis var noteikt pagaidu uzturlīdzekļus vienam no laulātajiem vai bērniem uz laikposmu, kamēr notiek tiesvedība. Laikā, kad notiek tiesvedība par aizgādības kārtības noteikšanu, tiesnesis var arī noteikt pagaidu uzturlīdzekļus nepilngadīgiem bērniem. Iepriekš minētajos gadījumos pagaidu uzturlīdzekļus var noteikt tiesas sēdes laikā tiesvedības gaitā.

Alternatīvi pagaidu uzturlīdzekļus var noteikt nodrošināšanas tiesvedībā, kas tiks apvienota ar pamattiesvedību, kurā tiek noteikti galīgie uzturlīdzekļi.

9 Kā un kam uzturlīdzekļi tiks maksāti?

Uzturlīdzekļus maksā saskaņā ar noteikumiem personai, kura norādīta tiesas lēmumā vai tiesas apstiprinātajā pušu vienošanās dokumentā.

Parasti, ja saņēmējs ir rīcībnespējīgs pieaugušais vai par pilngadīgu atzīts bērns, uzturlīdzekļus maksā viņam/viņai tieši.

Ja saņēmējs ir rīcībnespējīgs pieaugušais, uzturlīdzekļus maksā personai, kurai ir likumīgs pienākums īstenot finanšu tiesības šādas rīcībnespējīgas personas vārdā (aizbildnis, pilnvarotais vai īpašuma juridiskais pārvaldnieks); uzturlīdzekļus var saņemt pat iestāde.

Ja saņēmējs ir nepilngadīgs, uzturlīdzekļus maksā personai, kura ir bērna aizbildnis un kura var būt viens no vecākiem, cits ģimenes loceklis, trešā persona (audžuģimene) vai tās iestādes direktors, kurai ir uzticēta atbildība par nepilngadīgo.

Tiesību aktos nav paredzētas noteiktas maksāšanas metodes, un puses var vienoties par to, kā maksājumi būtu jāveic. Ja vienošanās nav, tiesas lemj par vispraktiskāko un lētāko metodi gan maksātājam, gan uzturlīdzekļu saņēmējam.

Parasti mēneša uzturlīdzekļu maksājumu veic skaidrā naudā, un maksājums saņēmējam ir jāsaņem tā mēneša sākumā, kuram tas ir paredzēts.

Maksājuma veikšanas laiku un vietu atrunā vienošanās dokumentā vai lēmumā par uzturlīdzekļu noteikšanu. Ja tas nav atrunāts, šajā ziņā piemēro Civilt kodeksa standarta noteikumus. Minētajos noteikumos principā ir paredzēts, ka tad, ja nav īpaši atrunāts:

uzturlīdzekļi, kas maksājami skaidrā naudā, ir jāmaksā vietā, kas ir saņēmēja dzīvesvieta laikā, kad maksājums jāveic;

tā kā maksājumi atbilst Gregora kalendāra mēnešiem, saņēmējs var pieprasīt maksājumu jebkurā laikā, sākot no attiecīgā mēneša pirmās dienas.

Izplatītākās metodes ir bankas pārskaitījums, noguldījums bankā atvērtā norēķinu kontā, pasta pārvedums vai čeka nosūtīšana, vai personīgs maksājums skaidrā naudā.

10 Ja attiecīgā persona (parādnieks) nevēlas uzturlīdzekļus maksāt labprātīgi, kādus piespiedu pasākumus var piemērot?

Ja uzturlīdzekļu maksātājs nepilda savas maksājumu saistības, uzturlīdzekļu saņēmējs var izmantot civiltiesiskus un krimināltiesiskus piedziņas pasākumus.

Civiltiesiski piedziņas pasākumi

Pirmspiedziņas tiesas sēde

Attiecībā uz bērna uzturlīdzekļiem, kas noteikti uzturlīdzekļu piedziņas tiesvedībā vai tiesvedībā par aizgādības kārtības noteikšanu, tiesību aktos ir paredzēta iespēja uzturlīdzekļu saņēmējam pieprasīt pirmspiedziņas tiesas sēdi.

Bērna uzturlīdzekļu saņēmējs var pieprasīt pirmspiedziņas tiesas sēdi, kā noteikts Vispārējās civiltiesiskās aizgādības procesa kārtības (*Regime Geral do Processo Tutelar Cível*) 48. pantā, ja pastāv šādi priekšnoteikumi: uzturlīdzekļu maksājumi netiek veikti vai tiek kavēti, uzturlīdzekļu maksātājs gūst regulārus ienākumus no darba attiecībā, pensijas, subsīdijām, komisijas maksām, procentiem, nodevām, piemaksām, iemaksām vai līdzīgus ienākumus.

Pieteikumu pievieno tiesvedībai par aizgādības kārtības noteikšanu vai tiesvedībai par bērna uzturlīdzekļu noteikšanu, kas notiek tiesā. Uzturlīdzekļu parādnieku informē par pienākumu samaksāt uzturlīdzekļus 10 dienu laikā no dienas, kad ir iestājies to samaksas termiņš. Ja uzturlīdzekļu parādnieks nepievieno dokumentārus pierādījumus par maksājumu veikšanu, uzturlīdzekļu maksājumus katru mēnesi atskaita no viņa(-as) algas, pensijas, subsīdijām vai citiem ienākumiem, kurus viņš(-a) gūst. Šajā nolūkā par maksājumu atbildīgās struktūras tiek informētas, lai tās apstrādātu ikmēneša atskaitījumu un ieskaitītu to tieši uzturlīdzekļu saņēmēja norādītajā bankas kontā. Atskaitītās summas sedz arī uzturlīdzekļu maksājumus, kuriem iestājas termiņš.

Pēc informēšanas visas personas vai struktūras, kas atbild par iepriekšminēto ienākumu apstrādi vai samaksu, tādējādi uzņemas apstiprinātu depozitāru lomu attiecībā uz summām, kas atskaitītas kā uzturlīdzekļi. Tādējādi, ja tās neatskaita saskaņoto summu, notiekošās tiesvedības ietvaros pret tām tiek vērsti izpildes pasākumi.

No atskaitītajām summām netiek segti uzturlīdzekļi, kas uzkrāti līdz brīdim, kad uzturlīdzekļu parādnieks tika informēts par pienākumu veikt maksājumu.

Taču tiek segti uzturlīdzekļu maksājumi, kuriem iestājas samaksas termiņš. Lai atgūtu uzturlīdzekļus, kas uzkrāti pirms tiesas sēdē noteiktā paziņojuma, uzturlīdzekļu saņēmējam ir jāierosina piedziņas tiesvedība. Tādējādi, ja uzturlīdzekļi pienākas nepilngadīgajiem, nekas neliedz saņēmējam vienlaikus

ierosināt gan pirmspiedziņas tiesas sēdi (par to summu samaksu, kuru termiņš iestājas), gan īpašo uzturlīdzekļu piedziņas tiesvedību (par nokavēto summu samaksu).

Pirms piedziņas pasākumu īstenošanas nav nepieciešams rīkot pirmspiedziņas tiesas sēdi. Tā ir tikai piedziņas alternatīva. Iebildumi nav atļauti, tomēr uzturlīdzekļu saņēmējam pieejamie līdzekļi ir vairāk ierobežoti nekā piedziņas tiesvedībā, jo uzturlīdzekļu saņēmējs var pieprasīt tikai atskaitījumus no algām, pensijām, subsīdijām vai līdzīgiem periodiskiem ienākumiem (viņš(-a) nevar prasīt īpašuma, noguldījumu vai kredīta tiesību konfiskāciju).

Ja uzturlīdzekļi pienākas nepilngadīgajiem, uzturlīdzekļu saņēmējs alternatīvi var ierosināt tikai īpašo tiesvedību par uzturlīdzekļu piedziņu, kā noteikts Civilprocesa kodeksā. Tādējādi vienā tiesvedībā viņš(-a) var pilnībā atgūt summas, kas ir maksājamas vai būs maksājamas. Piedziņas tiesvedībā uzturlīdzekļu saņēmējs var izmantot plašākus piedziņas līdzekļus, piemēram, konfiskāciju un ienākumu apķīlāšanu. Ar šādu tiesvedību saistītais process ir izskaidrots tālāk.

Tiesas sēde saistībā ar neizpildi

Ja bērna uzturlīdzekļi ir noteikti tiesvedībā par aizgādības kārtību, tiesību aktos ir paredzēta arī iespēja uzturlīdzekļu saņēmējam pieprasīt tiesas sēdi saistībā ar neizpildi saskaņā ar Vispārējās civiltiesiskās aizgādības procesa kārtības 41. pantu.

Uzturlīdzekļu saņēmējs var arī pieprasīt tiesas sēdi, kas noteikta Vispārējās civiltiesiskās aizgādības procesa kārtības 48. pantā. Tā paredzēta tāpēc, lai uzturlīdzekļu saņēmējs lūgtu tiesai izdot rīkojumu par nepieciešamajiem pasākumiem, lai panāktu izpildi un piemērotu nemaksātājam naudas sodu. Ar prasību, ko pievieno tiesvedībai, tiesa uzaicina vecākus uz tiesas sēdi vai informē atbildētāju, lai tas iesniegtu dokumentus pēc saviem ieskatiem, 5 dienu laikā.

Vecāki var vienoties par noteiktās kārtības maiņu. Ja vienošanās nav noslēgta, tiesnesis pieņem pagaidu lēmumu par lūguma apmierināšanu un nosūta lietas dalībniekus veikt mediāciju vai piedalīties specializētā tehniskajā sēdē. Ja vienošanās panākt neizdodas arī tad, vecākus uzaicina iesniegt paskaidrojumus. Pēc tam tiek sniegta informācija, notiek tiesas sēde un tiek pasludināts spriedums.

Īpašā tiesvedība par uzturlīdzekļu piedziņu

Jebkurā gadījumā, kad tiek kavēta uzturlīdzekļu samaksa, uzturlīdzekļu saņēmējs var ierosināt īpašo tiesvedību par uzturlīdzekļu piedziņu saskaņā ar Civilprocesa kodeksu. Šis noteikums ir piemērojams neatkarīgi no tā, vai uzturlīdzekļi pienākas bērniem vai pieaugušajiem un vai tiem ir galīgs vai pagaidu raksturs.

Īpašajā tiesvedībā par uzturlīdzekļu piedziņu pieteikuma iesniedzējs var prasīt, lai tiktu pieņemts lēmums par daļu no summām, algām vai pensijām, kuras saņem otra puse, vai lai tiktu apķīlāti uzturlīdzekļu parādnieka ienākumi.

Šāda lēmuma pieņemšana vai apķīlāšana notiek neatkarīgi no konfiskācijas un ir paredzēta tādēļ, lai segtu summas, kurām jau ir iestāties samaksas termiņš, un summas, kurām tas iestāsies.

Kad pieteikuma iesniedzējs pieprasa, lai tiktu pieņemts lēmums par summām, algām vai pensijām, iestāde, kas atbild par to maksāšanu vai par attiecīgo algas sarakstu apstrādi, tiek informēta, ka tai ir jāmaksā lēmumā noteiktā daļa tieši pieteikuma iesniedzējam. Lēmumā noteiktā summa katru mēnesi ir jāieskaita pieteikuma iesniedzēja bankas kontā, kura numuru viņš(-a) norāda savā sākotnējā pieteikumā.

Ja pieteikuma iesniedzējs prasa ienākumu apķīlāšanu, viņam(-ai) ir jānorāda īpašums, uz ko tā attiecas, un tiesu izpildītājs izdos rīkojumu apķīlāt īpašumu, kas tiek uzskatīts par pietiekamu, lai samaksātu gan uzturlīdzekļus, kuru samaksas termiņš ir nokavēts, gan uzturlīdzekļus, kuri būs jāmaksā. Šajā nolūkā var uzklaut arī atbildētāju.

Ja pēc apķīlāšanas tiek noskaidrots, ka ar apķīlātajiem ienākumiem nepietiek, pieteikuma iesniedzējs var norādīt citu īpašumu. Turpretī, ja tiek noskaidrots, ka ienākumu ir par daudz, pēc liekās daļas saņemšanas pieteikuma iesniedzēja pienākums ir atmaksāt lieko daļu atbildētājam. Atbildētājs var arī prasīt, lai tiktu apķīlāta tikai īpašuma daļa vai lai apķīlāšana tiktu pārnesta uz citu īpašumu.

Ar lēmumu noteiktajām summām vai apķīlāto ienākumu vērtībai ir jābūt pietiekamai, lai segtu nokavētus maksājumus, kavējuma procentus, ja uzturlīdzekļu saņēmējs tos pieprasa, maksājamas summas un automātiski atjauninātās summas, ja tādas ir noteiktas.

Uzturlīdzekļu saņēmējs joprojām var pieprasīt uzturlīdzekļu parādnieka īpašuma konfiskāciju. Konfiskāciju var vērst pret kustamu un nekustamu īpašumu, noguldījumiem bankās, kredīta tiesībām, komercuzņēmumiem vai akcijām.

Ja konfiscētais īpašums tiek pārdots, lai dzēstu uzturlīdzekļu parādu, nevajadzētu izdot rīkojumu par liekās ienākumu daļas atmaksāšanu uzturlīdzekļu parādniekam, ja vien netiek nodrošināta maksājamo uzturlīdzekļu samaksa, ciktāl tiesnesis to uzskata par atbilstošu, izņemot, ja tiek iesniegts nodrošinājums vai cita atbilstoša garantija.

Uzturlīdzekļu parādnieks būtu jāuzaicina uz tiesu tikai pēc tam, kad ir notikusi konfiskācija / tiesas lēmuma pieņemšana / ienākumu apķīlāšana. Uzturlīdzekļu parādnieka iebildumi pret piedziņu vai konfiskāciju neaptur piedziņas procesu.

Ja tiek iesniegta prasība mainīt uzturlīdzekļu maksājumus vai izbeigt to maksāšanu, kamēr notiek īpašā uzturlīdzekļu piedziņas tiesvedība, šo prasību par mainīšanu vai izbeigšanu pievieno piedziņas prasībai.

Eiropas izpildes rīkojums

Ja netiek pildīta vienošanās par uzturlīdzekļiem, kas izriet no administratīvā iestādē noslēgta autentiska instrumenta vai šādas iestādes apliecināta akta, dalībvalstī, kurai nav saistošs 2007. gada Hāgas protokols, uzturlīdzekļu saņēmējs var atsaukties uz 2004. gada 21. aprīļa Regulu (EK) Nr. 805/2004, ar ko izveido Eiropas izpildes rīkojumu (Regulas 4. panta 3. punkta b) apakšpunkts un 2008. gada 18. decembra Regulas Nr. 4/2009 68. panta 2. punkts).

Krimināltiesiski izpildes pasākumi

Kriminālkodeksa 250. pantā paredzētais sods par uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumu nepildīšanu ir ieslodzījums uz laiku no 1 mēneša līdz 2 gadiem vai naudas sods līdz divsimt četrdesmit dienām atkarībā no minētajā pantā noteiktajiem gadījumiem.

Lai sāktu kriminālprocesu, ir jāiesniedz sūdzība.

Ja pienākums vēlāk tiek izpildīts, tiesa var pilnībā vai daļēji atbrīvot no neizciestā soda vai to atcelt.

11 Isumā aprakstiet ierobežojumus, kas attiecas uz izpildes darbībām, jo īpaši noteikumus parādnieka aizsardzībai un noilguma termiņus Jūsu valsts izpildes sistēmā.

Principā izpildi var piemērot visam konfiscējamajam parādnieka īpašumam, kuru var izmantot izpildes parāda segšanai saskaņā ar materiālo tiesību normām. Konfiscēt var tikai aktīvus, kas vajadzīgi, lai samaksātu izpildes parādu un paredzamās izpildes izmaksas.

Turklāt tiesību aktos attiecībā uz uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumiem ir noteikti konfiskācijas ierobežojumi un noilguma periodi, kas minēti tālāk.

Konfiskācijas ierobežojumi

Noteiktus īpašuma veidus nedrīkst konfiscēt nekādos apstākļos (pilnībā nekonfiscējams īpašums), citus īpašuma veidus drīkst konfiscēt tikai noteiktos apstākļos (nosacīti nekonfiscējams īpašums), bet vēl citus īpašuma veidus drīkst konfiscēt tikai daļēji (daļēji konfiscējams īpašums).

Pilnībā nekonfiscējams īpašums

Papildus mantai, kas nav konfiscējama saskaņā ar īpašu noteikumu, pilnībā nekonfiscējami ir šādi aktīvi:

neatsavināmas lietas vai tiesības;

manta, kas ir valsts un citu publiski tiesisku juridisku personu publiskā īpašumā;
priekšmeti, kuru konfiskācija būtu pretrunā labiem tikumiem vai būtu ekonomiski nepamatota, jo to tirgus vērtība ir nenozīmīga;
priekšmeti, kas īpaši paredzēti publiskiem dievkalpojumiem;
kapu pieminekļi;

instrumenti un priekšmeti, kas ir svarīgi personām ar invaliditāti un slimnieku ārstēšanai.

Nosacīti nekonfiscējams īpašums

Nosacīti nekonfiscējams ir šāds īpašums:

izņemot, ja izpilde ir saistīta ar tāda parāda atmaksu, kuram ir reāla garantija, nekonfiscē valsts un citu publisku juridisku personu aktīvus, tādu struktūru aktīvus, kurām ir sabiedrisko darbu vai sabiedrisko pakalpojumu koncesijas, vai aktīvus, kas pieder juridiskām personām — sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem, kuri ir īpaši piešķirti sabiedrības interesēs esošu mērķu īstenošanai;

nekonfiscē arī uzturlīdzekļu parādnieka darba instrumentus un priekšmetus, kas ir būtiski viņa profesionālās darbības veikšanai vai profesionālajai apmācībai, izņemot, ja uzturlīdzekļu parādnieks norāda, ka tos var konfiscēt, ja piedziņa attiecas uz to pirkuma cenas samaksu vai to remonta izmaksu segšanu vai ja tie tiek konfiscēti kā komercuzņēmumā integrēti elementi;

nekonfiscē arī aktīvus, kas vajadzīgi mājāsaimniecībai mājoklī, kurā dzīvo parādnieks, izņemot, ja izpilde attiecas uz šādu priekšmetu pirkuma cenas samaksu vai to remonta izmaksu segšanu.

Konfiscēt nedrīkst skaidru naudu vai noguldījumus bankās, kuri izriet no nekonfiscējama kredīta nomaksas, atbilstoši tādiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem kredīts pastāvējis sākotnēji.

Pieprasīto uzturlīdzekļu piedziņā piemēro iepriekšminētos noteikumus par pilnībā un nosacīti nekonfiscējamiem aktīviem.

Parasti attiecībā uz īpašumu, kas daļēji konfiscēts uzturlīdzekļu piedziņas procesā, summa, ko var konfiscēt, ir lielāka nekā piedziņas procesā, kas pamatots ar citām prasībām, kā paskaidrots tālāk.

Daļēji konfiscējami aktīvi

Nedrīkst konfiscēt divas trešdaļas no neto algām, periodiskajiem maksājumiem, ko saņem kā vecuma pensiju vai jebkādu citu sociālos pabalstus, apdrošināšanas maksājumiem, atlīdzībām nelaiemes gadījumos, ikgadējiem ienākumiem vai jebkāda veida maksājumiem, kas nodrošina uzturlīdzekļu parādnieka iztiku.

Šāda konfiskācijas aizlieguma maksimālais ierobežojums ir vienāds ar valstī noteiktās minimālās algas trīskārtēju apmēru, kāds tas ir katras konfiskācijas laikā, un minimālais ierobežojums ir vienāds ar valstī noteiktās minimālās algas vienu apmēru, ja uzturlīdzekļu parādniekam nav citu ienākumu. Ja nesamaksātie parādi ir paredzēti uzturēšanai, nevar konfiscēt summu, kas vienāda ar pilnu no iemaksām neatkarīgu pensiju.

Konfiscējot naudu vai bankā glabāto naudas atlikumu, nedrīkst konfiscēt summu, kas vienāda ar valstī noteikto minimālo algu, vai — uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumu gadījumā — summu, kas vienāda ar pilnu no iemaksām neatkarīgu pensiju.

Nekonfiscējamiību, kas noteikta attiecībā uz algām vai periodiskajiem maksājumiem, nevar apvienot ar nekonfiscējamiību, kas noteikta attiecībā uz naudu vai bankā glabāto naudas atlikumu.

Laikā, kad tika sagatavota šī faktu lapa, proti, 2019. gadā, pilnas no iemaksām neatkarīgas pensijas apmērs bija EUR 210,32 un valstī noteiktās minimālās algas apmērs bija EUR 600,00.

Ja iepriekšminētie noteikumi par konfiscējamiību netiek ievēroti, uzturlīdzekļu parādnieks var iebilst pret konfiskāciju.

Termiņi

Portugāles Civilkodeksā noteiktais noilguma termiņš attiecībā uz nokavētiem uzturlīdzekļu maksājumiem ir 5 gadi. Tādēļ 5 gadus pēc uzturlīdzekļu maksājumu veikšanas termiņa iestājas maksājumu saņemšanas tiesību noilgums to neizmantošanas dēļ. Noilgumu pārtrauc acinājums ierasties uz tiesu saistībā ar uzturlīdzekļu maksājumiem. Savukārt uzturlīdzekļu parādnieks var atteikties no noilguma pēc tam, kad noilgums ir iestājies.

Bērna uzturlīdzekļu gadījumā noilguma termiņš nesākas un nebeidzas laikā, kad bērnam nav pārstāvja. Pat tad, ja bērnam ir pārstāvis, noilguma termiņš nebeidzas agrāk kā 1 gadu pēc dienas, kad bērns kļūst pilngadīgs.

Portugāles civilprocesuālo tiesību aktos nav noteikts noilguma termiņš, pēc kura uzturlīdzekļu saņēmējs vairs nevar ierosināt uzturlīdzekļu piedziņas tiesvedību. Tāpēc uzturlīdzekļu maksājumiem, kam iestājies noilgums, var piemērot piedziņas procedūru. Šādā gadījumā tiesa var nebūt *ex officio* informēta par noilgumu. Lai noilgums būtu spēkā, tas ir jāpieprasa uzturlīdzekļu parādniekam, kurš(-a) var iebilst pret piedziņu, atsaucoties uz noilgumu.

Iebildums pret konfiskāciju

Vispārējais termiņš, lai iebilstu pret konfiskāciju, ir 10 dienas no datuma, kad uzturlīdzekļu parādniekam ir paziņots par konfiskāciju. Vispārējais termiņš, lai iebilstu pret piedziņu, ir 20 dienas no datuma, kad uzturlīdzekļu parādniekam ir izsniegta pavēste.

Īpašas uzturlīdzekļu piedziņas gadījumā uzturlīdzekļu parādnieku uzaicina piedziņai tikai pēc konfiskācijas, tiesas lēmuma pieņemšanas vai ienākumu apķīlāšanas. Izniedzot pavēsti, uzturlīdzekļu parādnieku informē par konfiskāciju, kas jau ir notikusi.

Pirmspiedziņas tiesas sēdē, kas notiek nepilngadīgo tiesā, uzturlīdzekļu parādnieks tiek informēts pirms rīkojuma izdošanas par ienākumu apķīlāšanu, bet nevar pret to iebilst. Parādnieks var tikai iesniegt dokumentārus pierādījumus par samaksu.

12 Vai ir kāda organizācija vai iestāde, kas var palīdzēt piedzīt uzturlīdzekļus?

Bērna uzturlīdzekļu gadījumā prokurors ir tiesīgs ierosināt attiecīgu tiesvedību uzturlīdzekļu noteikšanai. Jebkura persona var informēt prokuroru par vajadzību noteikt vai mainīt bērna uzturlīdzekļus. Katrā tiesā prokurora rīcībā ir publisks konsultāciju dienests.

13 Vai organizācijas (valdības vai privātas) var iepriekš pilnībā vai daļēji izmaksāt uzturlīdzekļus parādnieka vietā?

Jā, bērna uzturlīdzekļu gadījumā. Tas ir Nepilngadīgo uzturlīdzekļu garantijas fonds (*Fundo de Garantia de Alimentos Devidos a Menores*) (turpmāk — "fonds"). Fondu pārvalda valsts Sociālā nodrošinājuma finanšu pārvaldības iestāde (*Instituto de Gestão Financeira da Segurança Social IP*).

Fonds atbild par nepilngadīgajiem maksājamo uzturlīdzekļu samaksas nodrošināšanu līdz noteiktai robežai. Maksājumu veic ar kompetentās tiesas rīkojumu.

Nosacījumi

Lai varētu izmantot fonda garantiju, ir jābūt izpildītiem šādiem nosacījumiem:

nepilngadīgajam ir jādzīvo Portugālē;

uzturlīdzekļu maksājumiem ir jābūt noteiktiem ar tiesas spriedumu (dzimtsarakstu nodaļas ierēdņa spriedumiem, ar ko nosaka uzturlīdzekļus lietās, kuras ir minētās nodaļas kompetencē, ir tāds pats spēks kā tiesas spriedumiem);

ir radusies situācija, kad uzturlīdzekļu parādnieks nav izpildījis maksājumu saistības;

iepriekš ir jābūt notikušai pirmspiedziņas tiesas sēdei, kas ir noteikta Vispārējās civiltiesiskās aizgādības procesa kārtības 48. pantā (saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ievērojot izmaiņas, šo prasību var arī izpildīt, iesniedzot pieteikumu, uz kura pamata notiek tiesas sēde par uzturlīdzekļu maksāšanas pienākuma neizpildi, kā noteikts Vispārējās civiltiesiskās aizgādības procesa kārtības 41. pantā, vai īpašā uzturlīdzekļu piedziņas tiesvedībā);

bērna bruto ienākumi nedrīkst pārsniegt sociālā atbalsta atsaucies likmi (*IAS — Indexante dos Apoios Sociais*);

bērns nedrīkst gūt labumu no personas, kurai uzticētas aizgādības tiesības pār bērnu un kuras ienākumi ir lielāki nekā IAS (situācija, kad nepilngadīgā māsai ienākumi uz vienu personu nepārsniedz IAS).

2020. gadā, laikā, kad tika atjaunināta šī fakta lapa, IAS ir EUR 438,81. Principā IAS summu parasti aktualizē reizi gadā; lai uzzinātu piemērojamo summu, vienmēr ir jāiepazīstas ar attiecīgajiem valsts tiesību aktiem.

Samaksas apmēra ierobežojumi

Ja ir apstiprināta iepriekš minēto prasību izpilde, valsts garantē ikmēneša uzturlīdzekļu maksājumus ne vairāk kā tālāk norādītajā maksimālajā apmērā. Attiecībā uz katru uzturlīdzekļu parādnieku piešķirtie ikmēneša uzturlīdzekļu maksājumi nedrīkst pārsniegt 1 IAS neatkarīgi no nepilngadīgo bērnu skaita. Šīs summas robežās maksājumu summa, ko garantē fonds, ir jānosaka tiesai. Nosakot minēto summu, tiesa ņem vērā māsai ienākumu saimnieciskās spējas, noteikto uzturlīdzekļu summu un bērna konkrētās vajadzības.

Fonds nesniedz garantiju par nokavētiem maksājumiem. Fonda garantētie maksājumi ir jāmaksā, sākot no pirmās tā mēneša dienas, kas ir nākamais pēc mēneša, kurā ar tiesas lēmumu tika noteikta garantētā summa.

Maksājums tiek garantēts tik ilgi, līdz uzturlīdzekļu parādnieks faktiski sāk pildīt savu maksāšanas pienākumu.

Fonds izbeidz maksājumus, kad bērns kļūst 18 gadus vecs.

Bērni, kuri uzņemti valsts vai privātās bezpeļņas sociālā atbalsta iestādēs, ko finansē valsts vai juridiskas personas atbilstīgi publiskajām tiesībām, privāttiesībām vai sabiedriskiem pakalpojumiem, kā arī izglītojošos aizbildnības centros un aizturēšanas centros, nav tiesīgi saņemt fonda garantētos uzturlīdzekļu maksājumus.

Apstrāde

Pieteikumi par to summu noteikšanu, kas maksājamas no fonda līdzekļiem, ir jāiesniedz tiesai laikā, kad notiek tiesvedība par uzturlīdzekļu maksāšanas pienākuma nepildīšanu. Par pieteikuma iesniegšanu atbild prokurors vai uzturlīdzekļu saņēmējs.

Tiesnesis izdod rīkojumu par izmeklēšanu, pamatojoties uz bērna vajadzībām, un tad pieņem lēmumu noteikt maksājumus, kas fondam jāmaksā atbilstoši iepriekš norādītajiem ierobežojumiem.

Ja uzturlīdzekļi ir jāmaksā steidzami, tiesnesis var noteikt pagaidu uzturlīdzekļus, kas fondam jāgarantē, līdz tiek pieņemts galīgais lēmums.

Uzturlīdzekļu saņēmējam katru gadu ir jāpārdeva, ka viņš(-a) joprojām atbilst prasībām, lai tiktu garantēti šādi maksājumi no fonda, vai arī maksājumi tiek izbeigti.

Bērna juridiskajam pārstāvim vai personai, kurai ir piešķirtas aizgādības tiesības pār bērnu, ir pienākums informēt tiesu vai fondu par visām izmaiņām attiecībā uz uzturlīdzekļu maksāšanas pienākuma nepildīšanu vai nepildīšanas izbeigšanu vai par bērna situācijas izmaiņām.

Fonds pārņem bērna tiesības savu veikto maksājumu apmērā, lai pieprasītu atmaksu no uzturlīdzekļu parādnieka.

14 Ja atrodos šajā dalībvalstī un parādnieka dzīvesvieta ir citā valstī:

14.1 Vai varu saņemt palīdzību no kādas iestādes vai privātas organizācijas šajā dalībvalstī?

Ja uzturlīdzekļu saņēmējs atrodas Portugālē un vēlas piedzīt uzturlīdzekļus citā Eiropas Savienības dalībvalstī, viņam(-ai) ir jāiesniedz pieteikums Tiesu administrācijas ģenerāldirektorātā (*Direcção Geral da Administração da Justiça*), kas ir publiska iestāde. Valsts tiesību aktos nav paredzēta privātas organizācijas iekļaušanās šādiem mērķiem.

Tiesu administrācijas ģenerāldirektorāts ir Portugāles centrālā iestāde, kas izveidota, piemērojot 2008. gada 18. decembra Padomes Regulu (EK) Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (turpmāk — "Regula").

Regula dod iespēju veikt uzturlīdzekļu pārrobežu piedziņu. Regula ir piemērojama lēmumiem, kas pieņemti Eiropas Savienības dalībvalstīs (minētas arī kā "dalībvalstis"), un lēmumiem, kas pieņemti valstīs, kuras nav Eiropas Savienības dalībvalstis (minētas arī kā "trešās valstis"). To piemēro ne tikai tiem lēmumiem par uzturlīdzekļu noteikšanu, kas pieņemti pēc tās stāšanās spēkā 2011. gada 18. jūnijā, bet arī pirms minētā datuma pieņemtajiem lēmumiem. Tā attiecas uz nokavētu maksājumu piedziņu un tādu maksājumu piedziņu, kam iestājas samaksas termiņš, ar lēmumu noteikto automātiski atjaunināto summu piedziņu un kavējuma procentu piedziņu. Saskaņā ar Regulu var veikt tādu uzturlīdzekļu piedziņu, kas noteikti ar tiesas rīkojumu vai ar citas kompetentas iestādes lēmumu.

Pieteikums par uzturlīdzekļu piedziņu citā dalībvalstī ir jāiesniedz Tiesu administrācijas ģenerāldirektorātam, aizpildot un pievienojot atbilstošās veidlapas, kas iekļautas Regulas pielikumā. Kreditoram ir jāpievieno veidlapām konkrēti dokumenti un informācija, kas atkarībā no attiecīgā gadījuma var būt šāda: apliecinājums par spriedumu vai lēmumu, ar kuru noteikti galīgie uzturlīdzekļi, kopā ar paziņojumu, ka lēmums/spriedums ir kļuvis galīgs un nepārsūdzams, — tie ir jānoformē, izmantojot Regulas I pielikumā iekļauto veidlapu; dokuments, kas apliecina, ka kreditors ir izmantojis vai ir tiesīgs izmantot juridisko palīdzību vai bezmaksas tiesvedību; bankas konta rekvizīti, kurā ir jāiemaksā piedziņā iegūtās summas; nepilngadīgu bērnu dzimšanas apliecības; izziņas par skolas apmeklēšanu pilngadīgiem bērniem; centrālajai iestādei piešķirtā pilnvara; maksājamo summu saraksts.

Aizpildāmā veidlapa vai veidlapas, kā arī informācija par to, kādi dokumenti un ziņas uzturlīdzekļu saņēmējam ir jāpievieno savai prasībai, ir iekļauti norādījumos, ko var saņemt no Tiesu administrācijas ģenerāldirektorāta. Šīs iestādes kontaktinformācija ir norādīta atbildē uz jautājumu "*Ja jā — kā sazināties ar šo iestādi vai privāto organizāciju?*"

Tiesvedības veidi, ko var lūgt veikt Tiesu administrācijas ģenerāldirektorātam, ir izskaidroti atbildē uz jautājumu: "*Ja jā — kā sazināties ar šo iestādi vai privāto organizāciju un kāda veida palīdzību iespējams saņemt?*"

14.2 Ja jā — kā sazināties ar šo iestādi vai privāto organizāciju?

Portugāles centrālās iestādes kontaktinformācija:

Directorate-General of the Administration of Justice,

Av. D. João II, 1.08.01 D/E

1990-097 LISBON — PORTUGĀLE

Tālr. (351) 217906500

Fakss: (351) 211545100/60

E-pasts: correio.dsdcj@dgaj.mj.pt

Tīmekļa vietne: <http://www.dgaj.mj.pt/>

Valodas: portugāļu, spāņu, franču un angļu.

15 Ja parādnieks ir šajā dalībvalstī un es atrodos citā valstī:

15.1 Vai varu tieši iesniegt lūgumu šādai iestādei vai privātai organizācijai šajā dalībvalstī?

Rīkojoties kā centrālā iestāde atbilstoši iepriekšminētajai 2008. gada 18. decembra Padomes Regulai (EK) Nr. 4/2009, Tiesu administrācijas ģenerāldirektorāts sniedz nepieciešamo atbalstu, kā aprakstīts atbildē uz jautājumu "*Ja atrodos šajā dalībvalstī un parādnieka dzīvesvieta ir citā valstī: Vai varu saņemt palīdzību no kādas iestādes vai privātas organizācijas šajā dalībvalstī?*"

Ja uzturlīdzekļu kreditors atrodas citā dalībvalstī un vēlas pieprasīt, lai tiktu piemērota viena no Regulā noteiktajām procedūrām, viņam ir jāiesniedz pieteikums centrālajai iestādei, ko iecēlusi dalībvalsts, kurā viņš atrodas. Minētā centrālā iestāde pārsūta prasību Portugāles centrālajai iestādei, kas attiecīgi uzņemas to nodot kompetentajai valsts tiesai.

15.2 Ja jā – kā sazināties ar šo iestādi vai privāto organizāciju un kāda veida palīdzību iespējams saņemt?

Ja prasītājs atrodas citā dalībvalstī, viņam ir jābūt iespējai sazināties ar Tiesu administrācijas ģenerāldirektorātu ar tās dalībvalsts centrālās iestādes starpniecību, kurā prasītājs atrodas.

Var būt iespējams sniegt tālāk aprakstīto palīdzību.

Tādu uzturlīdzekļu piedziņai, kas noteikti ar citā dalībvalstī pieņemtu lēmumu, Regulā ir paredzētas trīs dažādas noteikumu sadaļas:

- i) noteikumi, kas attiecas uz lēmumiem, kuri pieņemti dalībvalstī, kam ir saistošs 2007. gada Hāgas protokols (kā tas ir attiecībā uz Portugāli);
- ii) noteikumi, kas attiecas uz lēmumiem, kuri pieņemti dalībvalstī, kam nav saistošs 2007. gada Hāgas protokols;
- iii) noteikumi, kas attiecas uz visās dalībvalstīs pieņemtiem lēmumiem.

Attiecībā uz lēmumiem, kas noteikti i) apakšpunktā minētajā sadaļā:

prasības saņēmējā dalībvalstī tie tiek atzīti bez iespējas iebilst;

tiem ir piemērojama *exequatur* atcelšana, tie ir tūlītēji izpildāmi prasības saņēmējā dalībvalstī;

tie ļauj uzturlīdzekļu saņēmējam ierosināt tādu nodrošināšanas pasākumu piemērošanu, kas noteikti prasības saņēmējas dalībvalsts tiesību aktos.

Attiecībā uz lēmumiem, kas noteikti ii) apakšpunktā minētajā sadaļā:

tos atzīst prasības saņēmējā dalībvalstī, izņemot, ja tiek pierādīts, ka pastāv kāds no Regulā noteiktajiem atzīšanas atteikšanas iemesliem,

ja tie ir izpildāmi izcelsmes dalībvalstī, uzturlīdzekļu saņēmējs var pieprasīt, lai prasības saņēmējas dalībvalsts tiesa vai kompetentā iestāde atzīst to izpildāmību saskaņā ar Regulā noteikto procedūru,

izpildāmības atzīšana var attiekties tikai uz lēmuma daļu.

Attiecībā uz lēmumiem, kas noteikti iii) apakšpunktā minētajā sadaļā:

tie var būt izpildāmi pagaidu kārtā, ja izcelsmes dalībvalsts paziņo, ka visām apelācijas sūdzībām par lēmumu būs neapuroša ietekme,

ja uzturlīdzekļu saņēmējs izmanto lēmumu prasības saņēmējā dalībvalstī, viņam(-ai) ir jāpierāda tā autentiskums, aizpildot Regulā noteiktās veidlapas un aizpildot tajā paredzētās prasības,

vajadzības gadījumā uzturlīdzekļu saņēmēja pienākums ir pievienot lēmuma tulkojumu,

sprieduma izpilde notiek saskaņā ar prasības saņēmējas dalībvalsts tiesību aktiem,

prasības saņēmēja valsts nekādos apstākļos nevar pēc būtības pārskatīt spriedumu,

ar Regulas piemērošanu saistītās izmaksas nav prioritāras salīdzinājumā ar nesamaksāto uzturlīdzekļu piedziņu.

Regulas 56. pantā ir noteiktas procedūras, kas pieejamas uzturlīdzekļu saņēmējiem. Dažos gadījumos minētās procedūras attiecas ne tikai uz dalībvalstu lēmumiem, bet arī uz trešo valstu lēmumiem.

Uzturlīdzekļu saņēmējs jo īpaši var:

prasīt, lai dalībvalsts atzīst un pasludina citā valstī pieņemta lēmuma izpildāmību;

ierosināt lietu par uzturlīdzekļu noteikšanu prasības saņēmējā dalībvalstī;

apvienot pieteikumu par bērna izcelšanās noteikšanu ar šo lietu;

ierosināt lietu par uzturlīdzekļu noteikšanu prasības saņēmējā dalībvalstī, ja izrādās, ka ir neiespējami panākt citā valstī taisīta sprieduma atzīšanu vai izpildi;

prasīt, lai tiek grozīts lēmums, kas pieņemts prasības saņēmējā dalībvalstī;

prasīt, lai tiek grozīts lēmums, kas pieņemts valstī, kura nav prasības saņēmēja dalībvalsts.

Šo procedūru izpildi regulē prasības saņēmējas dalībvalsts tiesību akti un jurisdikcijas normas, ja vien Regulā nav noteikta cita kārtība. Šādos gadījumos uzturlīdzekļu saņēmējam palīdz un viņu pārstāv centrālā iestāde vai cita publiska iestāde, struktūra vai persona, ko iecēlusi prasības saņēmēja dalībvalsts.

16 Vai šai dalībvalstij ir saistošs 2007. gada Hāgas protokols?

Jā, Portugālei ir saistošs Hāgas 2007. gada protokols. Portugālē taisītiem spriedumiem par uzturlīdzekļiem piemēro šādus 2008. gada 18. decembra Padomes Regulas (EK) Nr. 4/2009 noteikumus: 8., 13. un 17.–22. pants.

17 Ja šai dalībvalstij 2007. gada Hāgas protokols nav saistošs – kādi tiesību akti būs piemērojami uzturēšanas prasībai saskaņā ar attiecīgās valsts noteikumiem starptautisko privāttiesību jomā? Kādi ir šie atbilstošie noteikumi starptautisko privāttiesību jomā?

Nav nepieciešams atbildēt uz šo jautājumu, jo uz iepriekšējo jautājumu ir atbildēts apstiprinoši.

18 Kādi ir noteikumi par tiesu pieejamību pārobežu lietās Eiropas Savienībā (atbilstoši Uzturēšanas saistību regulas V nodaļas struktūrai)?

Portugāles tiesību aktos ir ietvertas normas, kurās ir paredzēts nodrošināt juridisko palīdzību, kas ir pielīdzināma 2008. gada 18. decembra Padomes Regulas (EK) Nr. 4/2009 V nodaļā izklāstītajai.

Juridisko palīdzību ir tiesīgas saņemt šādas fiziskas personas, ja vien šīs personas var pierādīt, ka viņu materiālie līdzekļi ir nepietiekami:

Portugāles un Eiropas Savienības pilsoņi;

ārvalstnieki un bezvalstnieki, kuriem ir derīga uzturēšanās atļauja Eiropas Savienības dalībvalstī;

ārvalstnieki, kuriem nav derīgas uzturēšanās atļaujas Eiropas Savienības dalībvalstī, ja viņu izcelsmes valstu tiesību akti nodrošina Portugāles pilsoņiem tādas pašas tiesības;

personas, kuru domicils vai pastāvīgā dzīvesvieta atrodas Eiropas Savienības dalībvalstī, kas nav dalībvalsts, kurā notiks lietas izskatīšana (pārobežu strīdi). Valsts tiesību aktos ir paredzēts, ka, lai novērtētu fizisku personu materiālo līdzekļu nepietiekamību, ir jāpiemēro šādi kritēriji:

prasītāji, kuru māsasaimniecībai juridiskās palīdzības nolūkos ir tādi attiecīgi ienākumi, kuru apjoms ir vienāds ar trim ceturtdaļām no sociālā atbalsta atsaucēs likmes vai mazāks par to, nevar segt nekādu summu saistībā ar procesa izmaksām, un to gadījumā ir jānodrošina, lai viņiem būtu pieejami arī iecelta tiesu izpildītāja pakalpojumi un iespēja saņemt bezmaksas juridiskās konsultācijas (2020. gadā sociālā atbalsta atsaucēs likme bija EU 438,81);

prasītāji, kuru māsasaimniecībai juridiskās palīdzības nolūkos ir tādi attiecīgi ienākumi, kuru apjoms pārsniedz trīs ceturtdaļas no sociālā atbalsta atsaucēs likmes un ir vienāds ar summu, kas divarpus reizes pārsniedz minēto atsaucēs likmi, vai mazāks par to, var segt juridisko konsultāciju izmaksas, ja tiek iepriekš samaksāta nodeva, bet nevar tūlītēji segt tiesvedības izmaksas, un tāpēc saņem juridisko palīdzību, kas izpaužas kā iespēja veikt maksājumus pa daļām un saņemt iecelta tiesu izpildītāja pakalpojumus;

prasītājus, kuru māsasaimniecībai juridiskās palīdzības nolūkos ir tādi attiecīgi ienākumi, kuru apjoms vairāk nekā divarpus reizes pārsniedz sociālā atbalsta atsaucēs likmi, neuzskata par tādiem, kuriem ir materiālo līdzekļu nepietiekamība;

juridiskās palīdzības nolūkos attiecīgie ienākumi ir summa, ko iegūst, aprēķinot starpību starp māsasaimniecības ienākumu pilnu neto vērtību un attiecīgā juridiskajai palīdzībai paredzētā atskaitījuma vērtību (kritēriji šo vērtību aprēķināšanai ir noteikti tiesību aktos);

uzskata, ka personas, kuras dzīvo vienā māsasaimniecībā ar juridiskās palīdzības pieprasītāju, ir tās pašas māsasaimniecības locekļi;

ja prasītājam vai jebkurai viņa mājsaimniecības loceklim ir bankas kontos noguldīti kredīti un vērtspapīri, ko atļauts tirgot regulētā tirgū, kuru summa vairāk nekā 24 reizes pārsniedz sociālā atbalsta atsaucēs likmi, uzskata, ka prasītājam nav materiālo līdzekļu nepietiekamības neatkarīgi no tā, cik lieli ir mājsaimniecības attiecīgie ienākumi juridiskās palīdzības nolūkos;

prasītājs izņēmuma gadījumos, ja tam ir pamatots iemesls, var prasīt, lai, novērtējot materiālo līdzekļu nepietiekamību, tiek ņemti vērā tikai viņa(-as) vai dažu viņa(-as) mājsaimniecības locekļu ienākumi, aktīvi un kārtējie izdevumi;

ja ir strīds ar vienu vai vairākiem mājsaimniecības locekļiem, materiālo līdzekļu nepietiekamības novērtējumā ņem vērā tikai prasītāja vai prasītāja un dažu viņa(-as) mājsaimniecības locekļu ienākumus, aktīvus un kārtējos izdevumus, ja minētais prasītājs to lūdz;

ja noteiktā gadījumā par juridiskās palīdzības piešķiršanu atbildīgo sociālā nodrošinājuma dienestu vadītājs secina, ka, piemērojot iepriekšējos punktus izklāstītos kritērijus, acīmredzami tiktu liegta piekļuve tiesībām un tiesai, viņš(-a) ar pamatotu rīkojumu var pieņemt lēmumu, kas atšķiras no tā, kurš tiktu pieņemts, ja piemērotu iepriekšminētos kritērijus.

Juridiskā palīdzība sniedz attiecīgajai pusei iespēju konsultēties ar juristu, lai saņemtu tehnisku informāciju par konkrētu strīdu pirms lietas ierosināšanas vai apstrīdēšanas tiesā.

Savukārt piešķirtās juridiskas palīdzības veidi var būt šādi:

atbrīvojums no pienākuma maksāt tiesas nodevas un segt citas ar tiesvedību saistītas izmaksas;

iespēja samaksāt tiesas nodevas un citas ar tiesvedību saistītas izmaksas pa daļām;

juridiskā pārstāvja iecelšana un viņa pakalpojumu maksas segšana;

juridiskā pārstāvja iecelšana un iespēja segt viņa pakalpojumu maksas pa daļām;

tiesu izpildītāja iecelšana piedziņas pasākumu (piem., konfiskācijas) īstenošanai.

Sniedzot juridisko palīdzību, tiek segtas īpašās izmaksas, kas izriet no strīda pārrobežu rakstura.

Tādējādi, ja pieteikumu juridiskās palīdzības saņemšanai iesniedz citas dalībvalsts valstspiederīgais saistībā ar lietu, kas ir piekritīga Portugāles tiesām, juridiskā palīdzība ietver rakstiskās un mutiskās tulkošanas, kā arī ceļa izdevumu segšanu personām, kurām ir jāierodas tiesā, kad ir vajadzīga viņu klātbūtne, un/vai ja tiesa uzskata, ka citādi minētās personas nevar uzklaustīt.

Ja juridisko palīdzību lūdz Portugāles pilsonis, lai ierosinātu lietu, kas ir piekritīga citas dalībvalsts tiesām, juridiskā palīdzība ietver atbalsta sniegšanu pirms tiesvedības, līdz tiek ierosināta tiesvedība citā dalībvalstī, un prasību un citu dokumentu tulkošanas izdevumu segšanu.

Ja juridiskās palīdzības saņēmējs tiesas prāvu zaudē, avansa maksājumu un uzvarētājas puses izdevumu segšanas sistēma ir vienāda attiecībā uz visām iepriekš norādītajām individuālo palīdzības saņēmēju kategorijām bez jebkādas to diskriminācijas.

Tomēr valsts tiesību akts eksistē arī noteikumi, kuros ir paredzēts atbalsts, kurš nav tik plašs kā Regulas V nodaļā paredzētais, tāpēc tie ir jāpapildina ar šādiem noteikumiem.

Portugālē nepilngadīgas personas ir atbrīvotas no nodevu maksāšanas, ja viņus pārstāv prokurors vai tiesas norīkots advokāts.

Nepilngadīgie vai viņu juridiskie pārstāvji ir atbrīvoti arī no izmaksu segšanas apelācijas sūdzību lietās par lēmumiem, kas saistīti ar uzturlīdzekļu pieprasīšanu, mainīšanu vai to maksāšanas izbeigšanu un ir pieņemti nepilngadīgo tiesās.

Puses nepilngadīgo tiesā notiekošā tiesvedībā un tiesvedībā par personas statusu ir atbrīvotas no tiesas nodevu iepriekšējās samaksas. Saskaņā ar valsts tiesību aktiem pilngadība tiek sasniegta 18 gadu vecumā.

Tomēr tiesas nodevu iepriekšēju samaksu nevar pieprasīt tiesvedībā, kas ierosināta Portugāles tiesās un attiecībā uz kuru ir piemērojama Regula. Minētais noteikums ir piemērojams neatkarīgi no tā, vai tiesvedība ir saistīta ar bērniem vai pieaugušajiem, un no tā, kāds ir procesa veids un vai uzturlīdzekļu prasība pārklājas ar prasību par personas statusa noteikšanu (Regulas 44. pants).

Šādā tiesvedībā, ja prasītājs neatbilst nosacījumiem, lai saņemtu juridisko palīdzību vai lai tiktu ierosināta bezmaksas tiesvedība, tiesas nodevas apmaksāšanu drīkst pieprasīt tiesvedības beigās. Turklāt tiesvedībai, kas noteikta Regulas 56. pantā un ir saistīta ar vecāku pienākumu nodrošināt uzturlīdzekļus bērnam, kurš jaunāks par 21 gadu (Regulas 46. pants), ir jābūt pilnībā bez maksas.

Iepriekšminētie Regulas noteikumi ir tieši piemērojami un iekšzemes tiesvedībā paplašina valsts tiesību aktos paredzētās juridiskās palīdzības darbības jomu.

19 Kādus pasākumus šī dalībvalsts ir veikusi, lai nodrošinātu Uzturēšanas saistību regulas 51. pantā minēto funkciju īstenošanu?

Saskaņā ar iepriekšminēto 2008. gada 18. decembra Padomes Regulas (EK) Nr. 4/2009 51. pantu Tiesu administrācijas ģenerāldirektorāts kā Portugāles centrālā iestāde sniedz palīdzību Regulā noteiktajā tiesvedībā un šajā nolūkā veic visus atbilstošos pasākumus.

Tam jo īpaši ir šādi pienākumi:

pārsūtīt un saņemt šādus pieteikumus;

uzsākt tiesvedību vai veicināt tās uzsākšanu kompetentajā tiesā;

vajadzības gadījumā — sniegt juridisko palīdzību vai atvieglot tās sniegšanu;

palīdzēt noteikt parādnieka atrašanās vietu;

palīdzēt iegūt svarīgu informāciju par parādnieka ienākumiem un aktīviem;

sekmēt izlīgumus, lai panāktu uzturlīdzekļu labprātīgu maksāšanu, vajadzības gadījumā izmantojot mediāciju, samierināšanu vai līdzīgus procesus;

veicināt nolēmumu par uzturlīdzekļiem notiekošo izpildes panākšanu, tostarp kavētu maksājumu gadījumā;

veicināt uzturlīdzekļu maksājumu iekasēšanu un ātru pārskaitīšanu;

veicināt dokumentāru vai citu pierādījumu iegūšanu;

sniegt palīdzību izcelšanās noteikšanā, ja tas vajadzīgs uzturlīdzekļu piedziņas nolūkā;

uzsākt tiesvedību vai atvieglot tās uzsākšanu, lai panāktu vajadzīgo pagaidu pasākumu īstenošanu nolūkā nodrošināt uzsāktās uzturlīdzekļu pieteikuma izskatīšanas iznākumu;

atvieglot dokumentu izsniegšanu.

Lai sasniegtu minētos mērķus, Portugāles valsts, proti, Tiesu administrācijas ģenerāldirektorāts kā centrālā iestāde īstenojis šādus pasākumus:

palielinājis juridisko un administratīvo darbinieku skaitu, lai saņemtu un nosūtītu rīkojumus, kas izdoti saskaņā ar Regulu;

tagad ir pieejami ģimenes lietu mediatora pakalpojumi;

ģenerāldirektorāta tīmekļa vietnē ir izveidota sadaļa, kas atvēlēta vienīgi starptautiskajai tiesu iestāžu sadarbībai civillietās un komercietās un kurā ir atrodama informācija par uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumiem, kā arī norādījumi par dokumentiem un veidlapām, kas vajadzīgas, lai ierosinātu Regulā noteikto tiesvedību un aizpildītu standarta veidlapu, kurā tiek precizēta kavētā summa;

tas pēc pieprasījuma pārsūta pieteikumu par juridisko palīdzību šajā jomā kompetentajām iestādēm;

tas pārsūta pieteikumus kompetentajām valstu tiesām;

tas pārtulko dokumentus, kas vajadzīgi prasību iesniegšanai, ja Portugāle ir pieteikuma saņēmēja valsts;

tas pieprasa informāciju un pierādījumus no valsts policijas, administratīvajām un nodokļu iestādēm un imigrācijas un robežkontroles iestādēm par uzturlīdzekļu parādnieka atrašanās vietu un īpašumu;

attiecībā uz samierināšanu, kad uzturlīdzekļu parādnieku aicina ierasties tiesā vai sazināties ar centrālo iestādi, viņš(-a) tiek informēts(-a) par pieteikumu, kas attiecas uz uzturlīdzekļu noteikšanu, mainīšanu vai piedziņu, un iepazīstināts(-a) ar iespējamajiem scenārijiem, jo īpaši tiem, kas ir visizdevīgākie abām pusēm, lai veicinātu brīvprātīgu samaksu.

Piezīme

Kontaktpunktam, tiesām un citām struktūrām un iestādēm šajā faktu lapā ietvertā informācija nav saistoša. Joprojām ir jāiepazīstas arī ar spēkā esošajiem tiesību aktiem. Minētie tiesību akti tiek regulāri atjaunināti un interpretēti judikatūrā, tos pilnveidojot.

Šī lapa ir daļa no tīmekļvietnes [Tava Eiropa](#).

Mēs labprāt uzzinātu jūsu [atsauksmes](#) par sniegtās informācijas lietderību.

This webpage is part of an EU quality network

Lapa atjaunināta: 22/07/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autoritātes noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.